

Revisionsplan med riskanalys

Köpings Kommun

2023-06-14

Innehållsförteckning

- 1 INLEDNING
- 2 REVISIONSPLAN
- 3 RISKANALYS
- 4 BILAGA NYCKELTAL

Revisorernas uppdrag

Revisorernas uppdrag och roll

Revisionsuppdraget är definierat i kommunallagens (KL), tolfte kapitel. Revisorerna granskar årligen, i den omfattning som följer av god revisionssted, all verksamhet som bedrivs inom styrelsens/nämndernas verksamhetsområden. De granskar på samma sätt, genom de revisorer eller lekmanarevisorer som utsetts i juridiska personer enligt kommunallagen (hel- och delägda bolag), även verksamheten i de juridiska personerna.

Uppdraget utgörs ytterst av att pröva ansvarstagandet och uttala sig om detta till fullmäktige inför dess beslut i ansvarsfrågan. I enlighet med KL prövar revisorerna om:

- verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt
- räkenskaperna är rättvisande och
- den interna kontrollen som görs inom nämnderna är tillräcklig.

Revisorerna ska granska och pröva enligt *god revisionssted*. God revisionssted är inte reglerad i lag eller föreskrift eller på annat sätt fastställd av en myndighet. Den formas och utvecklas successivt över tiden i det praktiska revisionsarbetet.

Revisionsprocessen

Revisionsprocessen omfattar hela det arbete som revisorerna gör under ett revisionsår, från riskanalys och planering av granskningsinsatser till uttalandet i revisionsberättelsen. Revisionsprocessen är avslutad när fullmäktige fattat beslut i ansvarsfrågan. Revisionsprocessen är uppdelad i fyra delar – *planera, granska, avrapportera och bedöma*. Revisorerna har ansvar för hela revisionsprocessen och beställer de granskningar m.m. som ska genomföras av de sakkunniga.

Med resultatet av årets granskning som grund prövar revisorerna om styrelsen och nämnderna har fullgjort sina uppdrag. Under denna process beaktar revisorerna information som inhämtas från andra revisorer inom kommunens verksamhet – lekmanarevisorer och yrkesrevisorer i kommunens företag, revisorer i kommunalförbund och finansiella samordningsförbund med flera. Informationen har betydelse för att revisorerna ska kunna pröva med en helhetssyn dvs. hela den kommunala verksamheten.

Revisorernas uppfattning i ansvarsfrågan förmedlas till fullmäktige i form av ett särskilt uttalande i revisionsberättelsen. Revisorerna prövar ansvaret såväl kollektivt, dvs. för hela styrelsen eller nämnden, som individuellt för enskilda ledamöter. Det kollektiva ansvaret är utgångspunkten.

Syftet med riskanalysen

I enlighet med vad som framgår av "God revisionsred i kommunal verksamhet" så är det revisorerna som ansvarar för risk- och väsentlighetsbedömningen. Med stöd av denna analys avgör revisorerna vad granskningsarbetet ska inriktas mot. Riskanalysen och prioriteringarna syftar även till att minimera revisorernas risk att göra felaktiga uttalanden i revisionsberättelsen. Riskanalysen ämnar också minimera revisionsrisken, alltså att revisorerna inte granskar det som är mest väsentligt.

Sveriges kommuner och regioner (SKR) har definierat *risk* enligt följande: "En risk är en oönskad händelse som vi kan bedöma sannolikheten för att den ska inträffa. En risk är också en handling/brist på handling av styrelse eller nämnd som påverkar kommunen/invånarna/personalen negativt". SKR använder vidare begreppet *väsentlighet* som "värdet av en identifierad risk". Dessa definitioner är utgångspunkten för revisorernas analys.

Syftet med riskanalysen är således att identifiera de största riskerna som finns inom verksamheter, funktioner och processer i kommuner. Olika perspektiv kan också anläggas så som hållbarhet, mänskliga rättigheter och jämställdhet. Granskningen riktas mot väsentliga områden med högre risk utifrån perspektiven styrning, kontroll, effektivitet och kvalitet.

Riskinventering

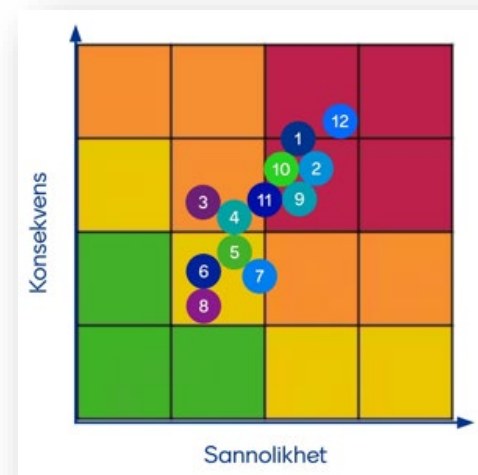
För att revisorerna ska kunna genomföra en riskvärdering av händelser som kan påverka, hindra eller hota måluppfyllelsen inom den kommunala verksamheten är det av vikt att en riskinventering genomförs.

Inventeringen innefattar såväl interna som externa faktorer såsom omvärldsförändringar, väsentliga händelser inom kommunen/regionen, intern kontroll, samverkan med närliggande kommuner/regioner, resultatet av tidigare års fördjupade granskningar inklusive granskning av årsbokslut och delårsbokslut samt övergripande finansiell analys. Omnämnda faktorer tar sin utgångspunkt i fullmäktiges mål.

Inventeringen tar även hänsyn till nationella trender och förändrad lagstiftning. Med hjälp av offentlig statistik identifieras områden där kommunen/regionen avviker negativt i jämförelse med liknande kommuner/regioner, länet och riket.

Utifrån riskinventeringen, annan kunskapsinhämtning och information från förtroendevalda och tjänstepersoner, bedömer därefter de förtroendevalda revisorerna identifierade risker utifrån *sannolikheten* att de inträffar och vilken *konsekvens* de får. Värdering av sannolikhet utgår bland annat från bedömning av kvaliteten i styrelsens och nämndernas egen omvärldsbevakning, riskanalys och interna styrning och kontroll.

Riskinventeringen är ett stöd i arbetet med att planera framtida revisionsinsatser och på vilket sätt granskning ska ske av identifierade områden. Revisorernas ställningstagande sammanställs sedan i en revisionsplan.

2. Revisionsplan

Planerade revisionsaktiviteter

Detta är en preliminär planering av revisorerna. Granskningar och aktiviteter kan tillkomma och justeras utifrån förändrade riskanalys under året.

Fördjupade granskningar

Granskningar	Risk/Risker	Ansvarig nämnd
Grundläggande granskning	Fokus på ekonomistyrning, budgetprocess	Ks och samtliga nämnder
Granskning av grundskolans måluppfyllelse, kvalitet och resultat		Utbildningsnämnden

Övriga granskningar och revisionsaktiviteter

Revisionsaktivitet	Risk/Risker	Ansvarig nämnd
Bjuda in kostchefen	Bristande kvalitet på kosten inom kommunens verksamheter.	
Bjud in utbildningsnämndens presidium till sammanträdet.		

Övergripande omvärldsanalys

Ekonomirapporten maj 2022 från Sveriges kommuner och regioner (SKR)

SKRs ekonomirapport som ska lämnas under hösten kommer att publiceras i december, mot bakgrund av tidplanen för budgetpropositionen. Ekonomirapporten från maj avslutades då flyktningmottagandet från Ukraina avstannat och pandemin gått över i en fas då sjukdomen inte längre klassas som samhällsfarlig och trycket har minskat på sjukvården, även om pandemin fortfarande inte är över.

Återhämtningen efter pandemin fortgår under 2022 men den svenska BNP-tillväxten dämpas till följd av situationen i omvärlden. Tillväxten i Sverige ökade relativt mycket under andra kvartalet i år, efter en inbromsning under det första. Under andra halvåret väntas dock BNP sjunka då hög inflation och stigande räntor kyler av efterfrågan. Svensk ekonomi går därmed in i en lågkonjunktur och tillväxten blir svag nästa år.

Av rapporten framgår att sysselsättningen är på rekordnivåer. Antalet sysselsatta ökade starkt under första halvåret i år. Arbetslösheten förväntas öka igen under nästa år när efterfrågan på arbetskraft minskar till följd av lågkonjunktoren. Arbetslösheten för utsatta grupper bedöms förbli hög.

Skatteintäkterna växer förhållandevis mycket i år, trots betydande skattesänkningar i budgeten för 2022. Det beror till stor del på en stark ökning av hushållens konsumtion och privata investeringar. Konsumtion och investeringar drivs i sin tur allt mer av den höga inflationen än av tillväxt i ekonomin. En stark utveckling av lönesumman gör att även intäkterna från skatt på arbete visar en hög ökningstakt i år. Ökningen av de totala skatteintäkterna motverkas något av lägre kapitalvinster för hushållen till följd av börsnedgång samt att både bostadspriser och antalet bostadsförsäljningar sjunker. 2023 ökar skatteintäkterna långsammare än 2022 då BNP-tillväxten blir svag och inflationen blir lägre än i år.

Mot bakgrund av att skatteunderlaget kommer att öka i relativt snabb takt under 2022 bedöms resultaten för kommuner och regioner sammantaget minska och landa på 39 miljarder kronor för 2022.

År 2023 påverkas kommunsektorns kostnader av prisökningar på till exempel drivmedel och energi, men även kraftigt ökade pensionskostnader. Skälet till ökningen av pensionskostnader är dels ett nytt pensionsavtal, dels inflationen som förstärker effekten av det nya pensionsavtalet. Den förväntade ökningen av skatteintäkterna bedöms inte motsvara de prognostiserade kostnadsökningarna.

Övergripande omvärldsanalys (forts.)

Budgetpropositionen 2023

I budgetpropositionen för 2023 framgår att regeringen, i likhet med Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), bedömer att svensk ekonomi befinner sig i lågkonjunktur under nästa år. Hög inflation, stigande räntor och ökad arbetslöshet kommer att ge ekonomiskt dystrare tider för kommuner och regioner.

Regeringen föreslår förstärkningar av finansieringen till regioner och kommuner. Bland förslagen finns en permanent ökning av de generella statsbidragen till kommuner och regioner med närmare 6 miljarder kronor per år. Det innebär att kommuner och regioner bibehåller den nuvarande nivån på de generella statsbidragen, då statsbidragen tidigare förväntades sänkas. Vidare finns förslag på förlängningar av tidigare satsningar, omfattande cirka sex miljarder kronor i riktade statsbidrag, till vård, omsorg och skola.

Regeringen pekar i sitt pressmeddelande på bland annat följande satsningar:

- Vårdköerna ska kortas, kvaliteten höjas, valfriheten inom vården värnas och tillgängligheten till hälso- och sjukvården öka. Regeringen prioriterar därför nya riktade satsningar på, bland annat, utökad vårdkapacitet med fler vårdplatser i hela landet, förlossningsvård, kvinnors och äldres hälsa samt att öka det statliga ansvaret, bland annat genom en nationell vårdförmedling.
- För att öka barns rörelse, stärka konditionen och motverka stillasittande föreslås att ett fritidskort införs som ekonomiskt stöd till barn och unga, särskilt de i socioekonomiskt utsatta hushåll.

- För att minska risken för att de höga priserna leder till neddragningar i kommunala verksamheter inom framför allt vård, skola och omsorg samt slår mot sysselsättningen i välfärden föreslår regeringen även att de generella statsbidragen till kommuner och regioner förstärks.
- Kunskapsskolan ska återupprättas. Det behövs bättre möjligheter och mer tid för lärarna att fokusera på undervisningen. Lärare ska också ges bättre möjligheter och fler verktyg att agera mot ordningsstörningar i skolan. Insatser kommer därför göras för att öka antalet speciallärare, förstärka lovskolan och förbättra tillgången till nya läromedel av hög kvalitet.

Budgetpropositionen lämnades den 8 november och behandlas nu av riksdagen.

God ekonomisk hushållning

Utmaningar och risker

Sveriges kommuner och regioner står in för stora utmaningar de närmaste åren. Inflationen har skjutit fart och bruttokostnadsutvecklingen ökar snabbt. Inflationstakten är för tillfället 9,7 % på årsbasis. Nya pensionsavtal innebär väsentlig ökade kostnader som riskerar begränsa möjligheterna till att vidmakthålla driften vid önskade nivåer. Ökade räntekostnader riskerar att fördyra beslutade investeringar, men även att kommuner och regionen beslutar att inte aktivera investeringsbeslut. Alla kommuner och regionen har inte avsatt medel i RUR (resultatutjämningsreserven) när så varit möjligt. Det gör dem mer sårbara vid en lågkonjunktur och vikande resultat.

Att under de närmaste åren klara välfärdsuppdraget inom ramen för befintliga resurser och samtidigt klara av de re- och nyinvesteringar som behövs kommer kräva en tydlig styrning och ledning samt en god internkontroll av att tillgängliga resurser nyttjas på ett effektivt sätt utifrån både ett ekonomiskt och verksamhetsperspektiv. Helt enkelt upprätthålla en god hushållning med befintliga resurser.

God ekonomisk hushållning innebär att kommuner och regioner fördelar sina resurser på ett sådant vis att de får ut mesta möjliga nytta för medborgarna/invånarna med de resurser de har att disponera. För att skapa förutsättningar för att åstadkomma en god ekonomisk hushållning måste det finnas ett klart samband mellan resursåtgång, prestationer, resultat och effekter i budgeten. Sambanden säkerställer en kostnadseffektiv och ändamålsenlig verksamhet. För att åstadkomma detta krävs bl.a. en utvecklad planering med framförhållning och handlingsberedskap, tydliga och mätbara mål samt en rättvisande och tillförlitlig redovisning som ger information om avvikelser gentemot uppställda mål och budget. Vidare behövs resultatanalyser och kontroller som utvisar hur verksamhetens prestationer och kvalitet motsvarar uppställda mål samt en effektiv organisation som säkerställer måloppfyllelsen.

Ökad effektivitet har under lång tid varit en central och permanent utgångspunkt i offentlig sektor. Trots detta är det ett begrepp som ofta inte är tillräckligt definierat och som fortfarande tolkas på olika sätt. I grund och botten handlar effektivitet i offentlig sektor dock om att handskas väl med skattemedlen och få ut mesta möjliga önskvärda resultat för medborgaren/invånaren i förhållande till resursinsatsen.

Ett vanligt sätt att definiera effektivitet mer precist är att skilja på inre och yttre effektivitet. Inre effektivitet innebär då att "göra saker rätt" genom att ha ett rimligt förhållande mellan tillförda resurser och det som produceras. Den yttre effektiviteten handlar i stället om att "göra rätt saker" och producera sådant som uppfyller medborgarnas/invånarnas behov.

- *Resursåtgång* handlar inte bara om kronor utan innefattar t.ex. också tid och arbetskraft.
- *Aktiviteter* är arbetsinsatser genom vilka inflöden såsom pengar, personal och andra resurser tas i anspråk för skapande av specifika prestationer. En aktivitet kan t.ex. vara införandet av ett nytt IT-system.
- *Prestationer* är tjänster och produkter som kommer ut från en verksamhet, t.ex. vårdtillfällen och besök inom vården.
- *Effekter* kan definieras som en förändring hos en målgrupp/ett målobjekt som inträffat som en följd av en vidtagen åtgärd och som annars inte skulle ha inträffat. I hälso- och sjukvården kan det t.ex. handla om förändringar i patienternas hälsa och livskvalitet eller vårdens bemötande och tillgänglighet.

God ekonomisk hushållning

Utmaningar och risker forts.

Regioner och kommuner ska årligen fastställa finansiella och verksamhetsmässiga mål som har bäring på god ekonomisk hushållning. De finansiella målen syftar till att skapa en stabil ekonomi som möjliggör egen finansiering av framtida investeringar, en god betalningsförmåga och möjlighet att parerar svängningar i konjunkturen. Verksamhetsmålen ska vara utformade så att de stödjer de finansiella målen och möjliggör måluppfyllelse inom beslutade ekonomiska ramar.

Hållbar ekonomisk utveckling innebär att skapa ekonomiskt utrymme för nya satsningar, reformer samt investering i verksamheten. Detta är en grundförutsättning för långsiktig utveckling och stabilitet. En viktig förutsättning för god ekonomisk hushållning är att bygga upp ekonomiska riktlinjer för god ekonomisk hushållning och tillämpning av resultatutjämningsreserv. Resurser avsätts under gynnsamma år för att klara år med vikande ekonomi. Det kan bland annat säkerställas genom att hålla tillbaka alltför stor nettokostnadsökning i verksamheten genom att arbeta med ständiga förbättringar och minska kvalitetsbristkostnader genom förbättrade processerna.

Kommuner och regioners övergripande finansiella inriktning bör vara att uppnå en stabil ekonomi som kännetecknas av långsiktighet och hållbarhet. Ett positivt resultat över tid ska därför eftersträvas och återspeglas i de finansiella målen. Avsättningen till det egna kapitalet och likviditeten bör möjliggöras. Det är viktigt för att klara kort- och långsiktiga åtaganden samt finansiera behovet av investeringar. En god betalningsberedskap innebär att kunna hantera tillfälliga påfrestningar på likviditeten.

En viktig utgångspunkt i den ekonomiska styrningen är att varje generation ska bära sina egna kostnader för den servicenivå kommunen/regionen själv beslutar om inom gällande lagstiftning. Nämnder styrelser och förvaltningar har att värna om och utveckla verksamheterna på ett för medborgarna/invånarna kvalitativt, säkert och effektivt sätt inom ramen för den budget som fullmäktige fastställt.

En ekonomi och verksamhet i balans bör vara en självklar målsättning för samtliga verksamheter i kommunen/regionen. Budgeten ska ange den finansiella inriktning för budget och planperioden. Den ska även syfta till att skapa en långsiktigt stabil ekonomi och verksamhet i balans. Den ska klara framtida behov av investeringar och pensionsutbetalningar.

Utifrån kraven på en god ekonomisk hushållning och de förändrade förutsättningar som Sverige och Sveriges kommuner och regionen står inför i att leverera välfärd till landets invånare finns det en risk för att om kommuner och regionen inte har full styrning, ledning och kontroll över hur verksamheterna utvecklas i relation till finansiella- och verksamhetsmässiga mål och fullmäktiges uppdrag i budget att sektorns ekonomi kommer urholkas under de kommande tre till fyra åren. Revisionsrisken i sammanhanget består i att det finns en risk för att revisionen inte i tillräcklig omfattning i den grundläggande granskningen och i fördjupade granskningsprojekt bevakar och granskar styrelsens övergripande ansvar för kommunens/regionens strategiska ekonomi- och verksamhetsstyrning.

God ekonomisk hushållning

Utmaningar och risker forts.

Det är väsentligt att revisionen bevakar och granskar att kommunen/region har kontroll över följande punkter:

- Kommunens/regionens resultat bör ligga på en nivå som realt sett åtminstone konsoliderar ekonomin
- Inte förbruka sin förmögenhet för täckande av löpande behov
- Inte finansiera löpande driftskostnader med lån
- Löpande intäkter bör överstiga löpande kostnader
- Försäljning av anläggningstillgångar används till investeringar eller amorteringar av långfristiga skulder
- Att balanskrav är ett minimikrav och inte är detsamma som god ekonomisk hushållning över tid
- Samband mellan resursåtgång, prestationer, resultat och effekter finns inarbetat i budget, uppföljnings och analysprocessen
- En utvecklad planering med framförhållning och handlingsberedskap finns på strategisk nivå i organisationen
- Att tillgångar vårdas så att deras värde upprätthålls samt att ha framförhållning i den fysiska planeringen
- Tydliga och mätbara mål är fastställda av fullmäktige och nedbrutna av respektive nämnd
- Att en rättvisande och tillförlitlig redovisning är säkerställd och som ger information om avvikelser gentemot uppställda mål

- Att kommunen/regionen i sin finansiella och verksamhetsmässiga planering beaktar framtida investeringsbehov, befolkningsutveckling, demografiska förändringar olika typer av riskexponering och riskhantering.
- Resultatanalyser och kontroll som utvisar hur verksamhetens prestationer och kvalitet motsvarar uppställda mål genomförs, alltså ett fokus på vad som uppnås.
- Nämnderna har säkerställt en effektiv organisation som gynnar måluppfyllelsen
- Det finns ett tydligt samband mellan ekonomi och verksamhet i styrning, ledning och uppföljning så att fördelning av resurser speglar nämnden/styrelsens ambitioner och viljeinriktning.
- Att nämnder och styrelse vidtar de åtgärder som krävs under budgetåret för att säkerställa en ekonomi och verksamhet i balans.

Ny/förändrad lagstiftning och aktuella utredningar

- Under 2021 presenterades utredningsbetänkandet God kommunal hushållning (SOU 2021:75). I utredningen lämnades ett antal förslag som rör regelverk inom området. Utredningens förslag har ännu inte föranlett någon proposition från regeringens sida.

God ekonomisk hushållning

Nyckeltal

Övergripande nyckeltal - Hur din kommun står sig mot andra jämförelseobjekt

Nyckeltal	Liknande kommuner övergripande	Riket
□ Sjukfrånvaro kommunalt anställda totalt (%)		
Avgångna tillsvidareanställda under året, kommunalt anställda, andel (%)		
Lönegap median kvinnor - median män anställda av kommunen, kr		
Soliditet inkl pensionsåtag. kommun, (%)		
Verksamhetens nettokostnader enligt resultaträkningen kommun, kr/inv		
Soliditet inkl pensionsåtag. kommunkoncern, (%)		
Resultat före extraordinära poster kommunen, kr/inv		
Resultat före extraordinära poster kommunkoncernen, kr/inv		
Medarbetarengagemang (HME) totalt kommunen – Totalindex		

Kommentar

Soliditeten var år 2021 högre i Köpings kommun än i kommuner med liknande övergripande struktur men lägre än rikets genomsnitt. Soliditeten i kommunkoncernen var högre i Köpings kommun än i liknande kommuner men lägre än rikets genomsnitt.

Verksamhetens nettokostnader (kr/invånare) var högre i Köpings kommun än i liknande kommuner och rikets genomsnitt.

Resultatet (kr/invånare) var lägre i Köpings kommun än i jämförelse med liknande kommuner och rikets genomsnitt.

Grön flagga innebär att regionens resultat är bättre än jämförelsegruppen, gul flagga att kommunens resultat är sämre än jämförelsegruppen.

God ekonomisk hushållning

Sammanfattande riskområden

Generella risker

- Ökad skuldsättning och svårigheter att anpassa verksamheten till befolkningsförändringar.
- Risk för att brister i styrning, ledning och kontroll över hur verksamheterna utvecklas i relation till finansiella och verksamhetsmässiga mål och uppdrag i budget att leder till urholkning av ekonomin.
- Risk för brister i beslutsunderlag pga att kommunen i sin finansiella och verksamhetsmässiga planering inte beaktar framtida investeringsbehov, befolkningsutveckling, och demografiska förändringar samt olika typer av riskexponering och riskhantering.
- Risk för brister i redovisning av utfall och resultat som innebär att det saknas en rättvisande och tillförlitlig redovisning som ger information om avvikelser gentemot uppställda mål.

Kommunspecifika risker

Ökad skuldsättning och svårigheter att anpassa verksamheten till befolkningsförändringar.

Redovisning

Utmaningar och risker

Investeringsprocessen

Kommuners och regionernas möjlighet till styrning av investeringsverksamheten bygger på en väl fungerande investeringsprocess med tydliga riktlinjer, uppföljningar och kontroller. Riktiga och välgrundade beslut är viktigt då de investeringar som görs idag kommer påverka kommunens/regionens ekonomi under lång tid. Brister kan leda till felaktiga prioriteringar, för höga utgifter samt att inköp och upphandlingar genomförs på felaktiga grunder.

Intäktsrutiner (fakturering/statsbidrag)

En viktig del i kommunens/regionens interna kontroll utgörs av att säkerställa att de underlag som ligger till grund för intäkterna är korrekta och fullständiga och att intäkterna blir korrekt periodiserade. En kommun/region har utöver skatteintäkter många andra och dessutom ofta komplexa intäktsströmmar; riktade statsbidrag som ofta baseras på uppgifter som lämnas av kommunen samt fakturering av utförda tjänster där underlag i allt väsentligt skapas internt. Brister kan leda till felaktiga intäkter och en bristande finansiering av kommunens/regionens verksamheter.

Inköp och leverantörsbetalningar

En viktig del i kommunens/regionens interna kontroll utgörs av att säkerställa att det finns en tillräcklig intern kontroll i kommunens redovisning, system och rutiner avseende leverantörsutbetalningar. Det föreligger risker för såväl oegentligheter som förtroendeskada till följd av brister i hanteringen. Att ha väl fungerande rutiner och system är således viktigt för att upprätthålla en säker hantering av leverantörsfakturor och betalningar relaterade till dessa.

Löne- och pensionshantering, inkl. skatter och avgifter

Kostnader för löner, pensioner och andra personalrelaterade kostnader är en betydande del av en kommuns och regions totala kostnader. Att lönehanteringen är korrekt och att det finns en tillräcklig intern kontroll i löneutbetalningsprocessen är därför väsentligt. Redovisning av löner och pensionsavtal är dessutom komplexa vilket ställer höga krav på såväl rutiner och processer som den interna förståelsen. Sammantaget innebär detta att en väl fungerande administration och god intern kontroll är högst väsentlig. Brister i hanteringen medför risk för bland annat felaktiga löneutbetalningar och bristande beslutsunderlag.

Redovisning (forts)

Sammanfattande riskområden

- Risk för att brister i investeringsprocessen leder till felaktiga prioriteringar, för höga utgifter samt att inköp och upphandlingar genomförs på felaktiga grunder
- Risk för att brister i intäktsrutiner medför felaktiga intäkter och en bristande finansiering av kommunens/regionens verksamheter.
- Risk för att brister i intern kontroll avseende inköp och leverantörsbetalningar leder till risk för felaktiga betalningar och kan även medföra risk för oegentligheter.
- Risk för att brister i löne- och pensionshantering medför risk för felaktiga löneutbetalningar och bristande beslutsunderlag.

HR, Övergripande personalfrågor

Utmaningar och risker

Kompetensförsörjning

Kompetensförsörjningen är fortfarande en av de största utmaningarna för kommuner och regioner.

Stora pensionsavgångar och ökad efterfrågan på välfärdstjänster gör att kommuner och regioner behöver rekrytera många nya medarbetare de kommande åren.

Det är i dag många stora yrkesgrupper inom kommuner och regioner där det finns en brist på personer med rätt kompetens t.ex. lärare, förskollärare, sjuksköterskor och undersköterskor.

För att klara kompetens försörjningen har arbetsgivarna en utmaning att kunna erbjuda en bra arbetsmiljö, bra arbetsvillkor och möjligheter till en långsiktig professionell utveckling för att vara en attraktiv arbetsgivare och därmed kunna behålla och rekrytera personal.

Om organisationen inte klarar kompetensförsörjningen finns risken för bl.a. kvalitetsbrister och höga kostnader t.ex. för s.k. hyrpersonal.

Rekrytering

Att rekrytera personal med rätt kompetens har en avgörande betydelse för att säkerställa kvaliteten i kommunens verksamheter. För att säkerställa rekryteringsprocessen behöver kommunen ha rutiner och riktlinjer för hur det ska genomföras.

Genom att arbeta med en kompetensbaserade rekryteringsprocess där man identifierar och matcha befintliga kompetenser, kunskaper och färdigheter, med en tydligt definierad lista på krav som anges i arbetsbeskrivningen ökar sannolikheten för att lyckas med rekryteringen och välja den kandidat med störst chans att lyckas i rollen.

Om rekryteringsprocessen inte sköts på ett professionellt sätt finns risk för att det är färre sökande till tjänster, att man inte når ut till personer med rätt kompetens samt att det sker felrekryteringar.

Arbetsmiljö

Arbetsmiljölagen samt tillhörande föreskrifter ställer stora krav på arbetsgivaren när det gäller ansvaret för arbetsmiljön. Det är de förtroendevalda som ska sätta mål och dra upp riktlinjer för att säkerställa att arbetsmiljöarbetet bedrivs i enlighet med lagar och föreskrifter. Chefer och övriga medarbetares ansvar är att verkställa detta. Det är ytterst viktigt att ansvars- och rollfördelningen är tydlig och dokumenterad. Om styrning och uppföljning av arbetsmiljöarbetet brister finns risk för ohälsa och sjukdom hos de anställda.

Under och efter pandemin har distansarbetet ökat betydligt i omfattning. Att leda personal på distans och sörja för att det har en god arbetsmiljö har blivit en ny utmaning för många chefer.

Det är mycket viktig att chefen fångar upp tidiga signaler på ohälsa hos medarbetarna.

Om arbetsmiljöarbetet inte bedrivs på ett systematiskt sätt finns risk för det uppstår ohälsa och sjukdom hos medarbetarna som är orsakat av arbetet.

HR, Övergripande personalfrågor

Utmaningar och risker forts.

Chefs- och ledarskap

För att vara en attraktiv arbetsgivare och utveckla välfärden behövs bra chefer som kan leda och driva förändring tillsammans med sina medarbetare. Ett bra och stabilt ledarskap ger också förutsättningar för att vara en attraktiv arbetsgivare där medarbetarna mår bra och vill stanna kvar i organisationen.

Vilka förutsättningar arbetsgivaren ger sina chefer har en avgörande betydelse för hur de ska klara sitt uppdrag.

Om ledarskapet brister finns risk för ohälsa hos medarbetarna och en hög personalomsättning.

Ny/förändrad lagstiftning och/eller aktuell utredning

Ändringar i anställningsskyddslagen (LAS)

Enligt 4 a § LAS införs en presumtion om att sysselsättningsgraden i ett anställningsavtal är heltid. Förändringen påverkar inte möjligheten att avtala om deltid. På arbetstagarens begäran ska arbetsgivaren skriftligen ange skälen för att anställningsavtalet inte avser heltid.

Enligt 5 § LAS ska anställning som innan ändringen har ingåtts som allmän visstidsanställning (AVA) i stället ingås som särskild visstidsanställning (SÄVA). Övergången till en tillsvidareanställning (konvertering) sker tidigare och även tid mellan SÄVA-anställningar ska under vissa förutsättningar räknas.

Enligt 22 § LAS utvidgas möjligheten för arbetsgivare att undanta arbetstagare från turordningen från två till tre arbetstagare och möjligheten gäller oavsett hur många anställda arbetsgivaren har.

Kompetens- och omställningsavtal

Ett nytt kompetens- och omställningsavtalet har trätt i kraft vars syfte är att skapa förutsättningar för arbetsgivarens, sektorns och arbetsmarknadens kompetensförsörjningsbehov genom insatser som främjar livslångt lärande och stärker arbetstagarens ställning på arbetsmarknaden.

Genom avtalet kan grundläggande stöd (kartläggningssamtal, vägledning, rådgivning och validering) ges till tillsvidare- och tidsbegränsat anställda arbetstagare vars anställning ska eller har upphört på grund av arbetsbrist eller ohälsa.

Avtal mellan SKR, Sobona och Vårdförbundet

Ett nytt avtal har tecknats med en fortsatt satsning på särskilt yrkesskickliga, åtgärder för stärkt arbetsmiljö och en partsgemensam kompetenskommission.

I avtalet införs krav på att arbetsgivarna ska följa upp hur arbetstiden förläggs samt i förekommande fall upprätta handlingsplaner i syfte att säkerställa en hållbar arbetstidsförläggning och stärkt arbetsmiljö. Det införs vidare regler som syftar till att begränsa ett för högt övertidsuttag på en och samma individ. I avtalet finns en fortsatt prioriteringen av särskilt yrkesskickliga i syfte att öka möjligheten till lönekarriär inom yrket.

HR, Övergripande personalfrågor

Nyckeltal

Övergripande nyckeltal - Personal - Hur din kommun står sig mot andra jämförelseobjekt

Nyckeltal	Din Kommun	Liknande kommuner övergripande	Riket
Medarbetarengagemang (HME) totalt kommunen – Totalindex	78,2	80,3	
Lönegap median kvinnor - median män anställda av kommunen, kr	700,0	748,7	71,0
Avgångna tillsvidareanställda under året, kommunalt anställda, andel (%)	7,9%	8,9%	9,3%
Sjukfrånvaro kommunalt anställda totalt (%)	7,4%	7,9%	7,7%

Kommentar

Sjukfrånvaron var år 2021 lägre i Köpings kommun i jämförelse med liknande kommuner men lägre än rikets genomsnitt.

Andel avgångna tillsvidareanställda var lägre i Köpings kommun i jämförelse med liknande kommuner och rikets genomsnitt.

Lönegapet mellan män och kvinnor var sämre i Köpings kommun i jämförelse med liknande kommuner men bättre än riksgenomsnittet.

Grön flagga innebär att regionens resultat är bättre än jämförelsegruppen, gul flagga att kommuners resultat är sämre än jämförelsegruppen.

HR, Övergripande personalfrågor

Sammanfattande riskområden

Generella risker

- Risk för att inte klara kompetensförsörjningen.
- Risk för bristande arbetsmiljöarbete som leder till ohälsa och sjukdom hos de anställda.
- Risk för att det inte finns en tydlig och strukturerad rekryteringsprocess vilket bland annat kan medföra felrekryteringar.
- Risk för att chefer inte får rätt förutsättningar vilket kan leda till dåligt ledarskap och en hög personalomsättning bland chefer.
- Risk för att medarbetarna inte har möjlighet att utvecklas inom ramen för sin anställning vilket kan medföra att kompetens inte används rätt och en hög personalomsättning.

Kommunspecifika risker

Kompetensutvecklingen

IT-och informationssäkerhet

Utmaningar och risker

Under 2022 har en ökning av cyberhot och attacker skett mot kommuner och regioner. Dels mot bakgrund av ett ändrat säkerhetsläge där Rysslands invasion av Ukraina och Corona-pandemin med ökad digitalisering och därmed ökas attackyta har utnyttjats av antagonistiska hotaktörer.

Den digitala transformationen innebär att det har skapats ett beroende av kontinuerligt fungerande informations och kommunikationsteknik. Utvecklingen och den förändrade användningen av ny teknik innebär också att hot blir svårare att upptäcka, att riskerna blir mer svårbedömda och att beroenden blir svårare att överskåda. Den digitala utvecklingen måste följas av ett anpassat och balanserat säkerhetsarbete för att säkerställa att inte de system och digitala tjänster som nyttjas för informationshantering och lagring är exponerade och tillgängliga för cyberangrepp. Där tekniken implementeras på ett ogenomtänkt eller otillräckligt sätt uppstår brister som kan utnyttjas av hotaktörer.

Brister i informationshanteringen och säkerhetsarbetet kan få allvarliga konsekvenser, till exempel att integritetskänslig information sprids eller att verksamhetskritiska processer stoppas. Detta kan leda till både ekonomisk skada och förtroendeskada för organisationer.

Nya hot och risker ställer krav på att verksamheter har ett systematiskt informationssäkerhetsarbete för att löpande utvärdera och riskbedöma sina informationstillgångar och system. Därtill behövs etablerade arbetsätt och metoder för att upprätthålla verksamhet vid bortfall av IT eller allvarlig störning. Ett antal tekniska säkerhetsåtgärder behöver etableras för att stärka förmågan att i tid upptäcka och agera på intrångsförsök eller andra attacker.

Ny/förändrad lagstiftning och/eller aktuell utredning

Lag (2018:1174) om informationssäkerhet för samhällsviktiga och digitala tjänster

EU-parlamentet väntas fattas beslut inom kort där det förslag som ligger för beslut bygger på och upphäver direktiv (EU) 2016/1148 om säkerhet i nätverks- och informationssystem (NIS-direktivet), som är den första rättsakten i en EU-omfattande lagstiftning om cybersäkerhet som tillhandahåller rättsliga åtgärder för att höja den övergripande cybersäkerhetsnivån i unionen. Förslaget moderniserar den befintliga rättsliga ramen med beaktande av de senaste årens ökade digitalisering av den inre marknaden och den snabbt föränderliga hotbilden mot cybersäkerheten. Båda dessa utvecklingstendenser har förstärkts ytterligare till följd av covid19-krisen. Förslaget uppges även syfta till att åtgärda flera brister som hindrade NIS-direktivet från att utnyttjas till sin fulla potential.

IT-och informationssäkerhet

Sammanfattande riskområden

Generella risker

Det finns ett flertal utmaningar och risker med det arbete som bedrivs i nuläget. Bland annat så saknas i stora delar kompetens och engagemang hos ledningen. Detta medför en alltför svag styrning och bristande uppföljning av det arbete som bedrivs. Få har etablerat ett ledningssystem för informationssäkerhet, vilket är ett lagkrav om verksamheten har identifierat sig som leverantör av samhällsviktig verksamhet och står under NIS-direktivets krav. Följande riskområden kan identifieras:

- Systematiskt informationssäkerhetsarbete
- Cybersäkerhet
- IT-säkerhet
- IT-styrning
- Digitalisering
- Efterlevnad av NIS-direktivet
- Efterlevnad av dataskyddsförordningen

Kommunspecifika risker

Kommunalägda aktiebolag

Utmaningar och risker

Köpings kommunens bolag, hel- och delägd utgör en viktig del av kommunens verksamhet. Bolagens bidrag till måluppfyllelse mot fullmäktiges övergripande mål är en viktig framgångsfaktor.

Att ha en fungerande ägarstyrning är väsentligt för den samlade verksamheten. En fungerande ägarstyrning utgörs av väl utformade styrdokument, en utvecklad dialog mellan ägare/ägarens representant och bolag samt en ändamålsenlig återrapportering av ekonomi och verksamhetsresultat till ägaren/ägarna.

Kommunstyrelsen har att utöva ägarstyrningen över de helägda bolagen och bidra till ägarstyrningen av de delägda bolagen. Kommunstyrelsen har att utöva uppsikt över samtliga bolag. Genom sin ägarstyrning ska kommunstyrelsen tillförsäkra att bolagen bedriver sin verksamhet i enlighet med bolagsordningen och av fullmäktige fastställda ägardirektiv.

Ägardirektiven och styrningen av bolagen ska återspeglas i bolagets egna mål och i hur verksamhetens bedrivs. Ägaren ska i sin styrning och uppföljning säkerställa att bolagsledningen agerar i den riktning som ägardirektiven anger. Det är väsentligt att ägardirektiven är tydliga och möjliga att tillämpa, Det ska vara möjligt att följa upp verksamhetens resultat mot ägardirektiv och bolagsordning, resultatet ska redovisas på ett rimligt vis i årsredovisningen.

I samband med en ny mandatperiod finns det en risk för att regionstyrelsen i första hand fokuserar på kommunens kärnverksamheter och förvaltningsuppdrag. Ägarstyrning och uppsikt över kommunens hel- och delägda kan hamna i skymundan. Det är väsentligt att kommunstyrelsens ledamöter tidigt i mandatperioden upprättar en ändamålsenlig ägarstyrning och en ändamålsenlig uppsikt över bolagen samt att styrelsen tar de initiativ som krävs för att säkerställa ägardirektiv till bolagen.

Styrelsen ska vid årets slut uttala sig om huruvida verksamheten i bolagen har bedrivits i enlighet med det kommunala ändamålen, vilket innebär att styrelsen genom sin uppsikt ska ha en god uppfattning om hur bolagsstyrelserna och VD bedriver verksamheten .

Kommunalägda aktiebolag

Sammanfattande riskområden

Generella risker

- Ändamålsenlig ägarstyrning
- Ändamålsenlig uppsikt över bolag
- Bristande förståelse för och uppföljning av det kommunala ändamålet
- Efter ett valår finns alltid risker kring nyvalda ledamöters kunskapsnivå. Viktigt att kommunen erbjuder utbildning kring vad det innebär att sitta i en bolagsstyrelse och att detta skiljer sig åt mot förtroendeuppdrag i en nämnd.

Juridik och administrativa frågor

Utmaningar och risker

Kunskap om kommunala ändamålet

I de fall kunskapen om det kommunala ändamålet enligt 2 kap. kommunallagen inte alltid är väl förankrat i den kommunala organisationen finns risk för att regionen åtar sig uppgifter som inte ingår i det kommunal ändamålet.

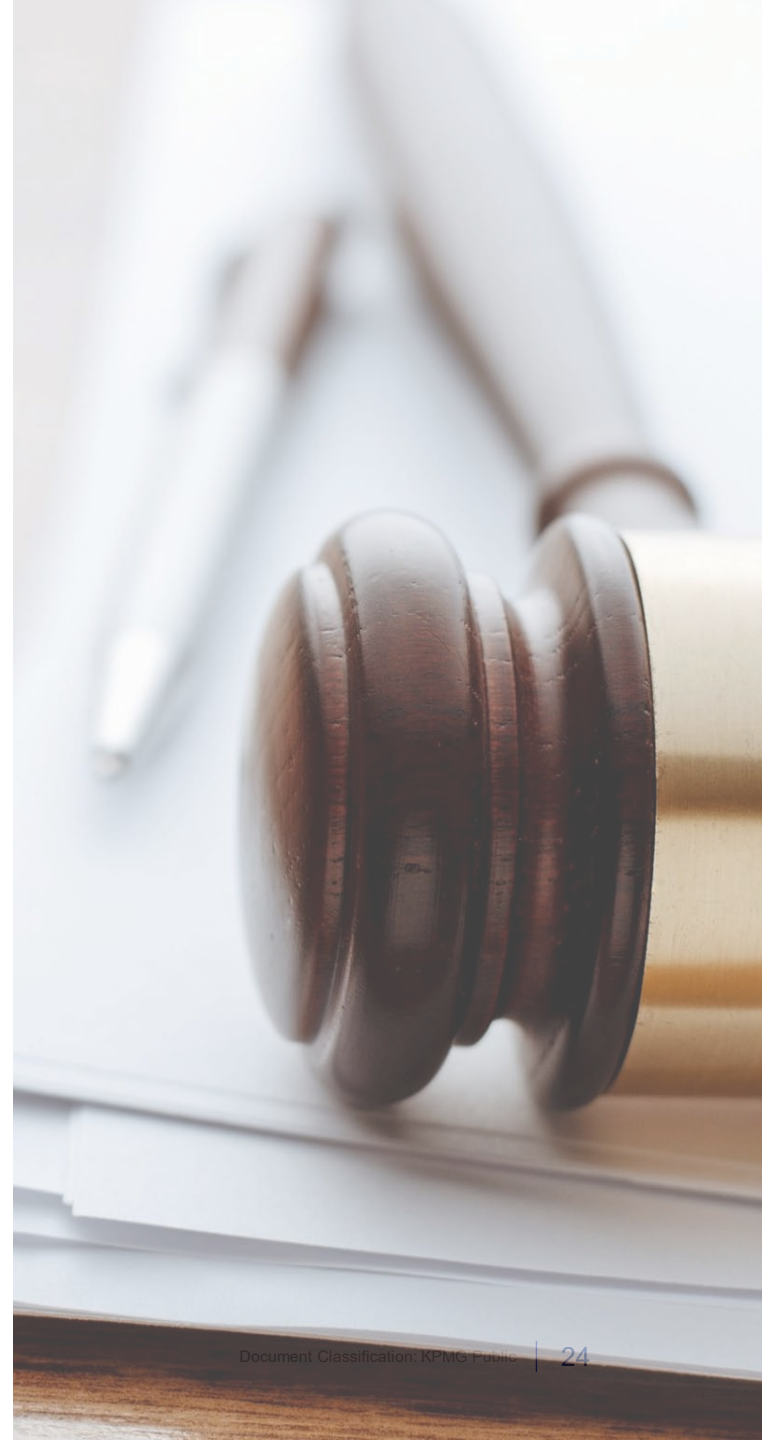
Ledning och styrning

Det finns en risk att kunskapen och förståelsen för hur ledning och styrningen i en region fungerar, från kommunfullmäktige, styrelse och nämnden till tjänstepersoner i förvaltningen minskar. Det kan även innebära att organisationens kunskap om de grundläggande offentligrättsliga reglerna minskar. Det kan därmed föreligga en risk att ledningen och styrningen över den kommunala verksamheten blir otydlig och att vare sig kommunallagens, förvaltningslagen eller offentlighetsprincipen med tillhörande lagar fullt ut efterlevs.

Ledning och styrning vid avtalssamverkan

Behovet och viljan att samarbeta mellan regioner och kommuner ökar och förekomst av olika samverkansformer ökar också. De vanligaste är gemensamma nämnder, kommunalförbund och avtalssamverkan.

Genom avtalssamverkan sker samverkan på tjänstemannanivå. Ansvar för uppgifterna hos nämnden enligt reglementet och kommunstyrelsens uppsiktspflicht kvarstår hos alla samverkande kommuner. Det är därav av vikt att det finns en tydlig ledning, styrning och uppsikt vid avtalssamverkan av kommunen. Det är också viktigt att det säkerställs att kommunfullmäktige beslutar om avtalssamverkan av principiell beskaffenhet och större betydelse samt att nämnden följer verksamhet som sker genom avtalssamverkan genom ex internkontroll.

Juridik och administrativa frågor (forts)

Sammanfattande riskområden

Generella risker

- Brister i kunskap om det kommunala ändamålet.
- Ledning och styrning i enlighet med gällande regelverk
- Ledning och styrning vid avtalssamverkan

Räddningstjänst

Utmaningar och risker

Nya Civilskyddet

Sverige kommer delas in i sex civilområden och statliga myndigheter i tio beredskapssektorer. Denna förändring trädde i kraft 1 oktober. De två stora förändringarna innebär:

- Sverige får en högre regional nivå där 21 länsstyrelser delas in i sex civilområden. I varje region med två-sju län blir en länsstyrelse ansvarig, dess landshövding benämns civilområdeschef.
- Antalet beredskapsansvariga statliga myndigheter utökas till 60 och indelas i tio beredskapssektorer. Tio myndigheter får sektorsansvar, MSB och Försvarsmakten ska gemensamt stödja de tio sektorerna och ansvarar för den sammanhållna planeringen av totalförsvaret.

Syftet är att göra samordning mellan civilt och militärt försvar smidigare. Försvaret får samarbeta med sex civilområden i stället för 21 länsstyrelser. De statliga sektorsmyndigheterna har uppgiften att driva utvecklingen av krisberedskap och civilt försvar inom sin sektor. MSB blir ansvarigt för sektorn räddningstjänst och skydd av civilbefolkningen. De tio beredskapssektorerna ska skydda och säkra samhällsviktig verksamhet. Myndigheterna ska ha god förmåga att motstå hot och risker och förebygga sårbarheter enligt regeringens skrivelse. Alla myndigheter ska också etablera eller utveckla samarbeten med företrädare för näringslivet och civilsamhället.

Nya förordningar kopplade till det nya civilskyddet:

- Förordning (2022:524) om statliga myndigheters beredskap
- Förordning (2022:525) om civilområdesansvariga länsstyrelser

Räddningstjänst inte dimensionerad för en krigssituation

Enligt en rapport från MSB som lämnades till regeringen den 10 maj är räddningstjänsten idag inte dimensionerad för att klara av att hantera en krigssituation, och planering för höjd beredskap har inte skett på många år. MSB lyfter bland annat fram utvecklingsbehov för räddningstjänst under höjd beredskap, exempelvis brandsläckning, räddning samt indikering och sanering för skydd mot kärnvapen och kemiska stridsmedel. MSB bedömer att räddningstjänsten idag saknar förutsättningarna att lösa dessa uppgifter och att resurser till förmågeutveckling och inköp av nödvändig utrustning saknas.

Punkter som noterats under tidigare granskningar

- Svag internkontroll/För lite relevanta kontrollmoment.
- Ingen systematisk kompetensförsörjning.
- Ej tillräcklig formell struktur och transparens av räddningstjänstens och direktions styrning och ledning.
- Säkerställa att återrapportering från verksamheten speglar verksamheten på ett rättvisande och transparant sätt.

Räddningstjänst

Sammanfattande riskområden

Generella risker

- Nytt civilskydd
- Räddningstjänst ej dimensionerad för krig
- Svag internkontroll med för lite relevanta kontrollmoment.
- Ej tillräcklig formell struktur och transparens av räddningstjänstens och direktionens styrning och ledning.
- Säkerställa att återrapportering från verksamheten speglar verksamheten på ett rättvisande och transparent sätt.

Inköp och upphandling

Utmaningar och risker

Upphandlingsprocessen

Med offentlig upphandling avses, enligt lagen om offentlig upphandling (LOU), de åtgärder som vidtas för att anskaffa varor, tjänster eller byggtreprenader genom tilldelning av kontrakt. Ur en kommuns perspektiv är det viktigt att säkerställa att varor, tjänster och entreprenader köps med rätt kvalitet och till rätt kostnad, samtidigt som hänsyn ska tas till sociala, etiska och miljömässiga krav. Bristande styrning, kontroll och/eller uppföljning av upphandlingar medför en risk för att inköp inte genomförs i enlighet med gällande lagstiftning.

Avtalstrohet

Avtalstrohet betyder att beställare i en region ska köpa avtalade produkter från de leverantörer kommuner har avtal med. En låg avtalstrohet kan öka risken för att regionen drabbas av civilrättsliga skadeståndsanspråk från de leverantörer som har avtal med kommunen, men som inte anlitas. Upphandlingsskadeavgiften kan under vissa förutsättningar utställas vid brott mot avtalsspärr och förlängd avtalsspärr, samt vid otillåten direktupphandling. Avgiften kan uppgå till maximalt tio miljoner och tillfaller staten.

Direktupphandlingar

Den vanligaste situationen då direktupphandling används är om det som ska köpas har ett värde som inte överstiger gällande direktupphandlingsgräns. Alla inköp som överskrider 100 000 kronor ska dokumenteras. Erfarenheter visar att denna typ av dokumentation är bristfällig i många kommuner och regioner.

Värdet, vid direktupphandling, räknas ut genom att alla varor och tjänster av samma slag som den upphandlande organisationen har under ett räkenskapsår, räknas ihop. Från 1 februari 2022 ska upphandlande myndighet ta med i sin beräkning föregående års behov samt kommande års behov. Är avtalet längre än ett år, ska hela avtalets löptid räknas med. Om beräkningen inte görs korrekt finns risk för att direktupphandlingsgränsen överskrids.

Inköp och leverantörsbetalningar

En viktig del i kommunens interna kontroll utgörs av att säkerställa att det finns en tillräcklig intern kontroll i kommunens redovisning, system och rutiner avseende leverantörsutbetalningar. Det föreligger risker för såväl oegentligheter som förtroendeskada till följd av brister i hanteringen. Att ha väl fungerande rutiner och system är således viktigt för att upprätthålla en säker hantering av leverantörsfakturor och betalningar relaterade till dessa.

Ny/förändrad lagstiftning och/eller aktuell utredning

Från den 1 februari 2022 gäller nya regler för upphandling. De nya reglerna gäller för upphandlingar på det så kallade icke-direktivstyrda området.

Reglerna omfattar de upphandlingar som vi i Sverige själva kan reglera eftersom de ligger under EU:s tröskelvärden och därför inte styrs av EU:s upphandlingsdirektiv. De nya reglerna gäller även för och upphandlingar av sociala tjänster och andra särskilda tjänster. För dessa tjänster har EU:s upphandlingsdirektiv mycket begränsade regler.

Reglerna ställer högre krav på att upphandlande organisationer beskriver upphandlingsförfarandet tydligt i upphandlingsdokumenten. Därför kan det vara bra att fundera på hur man vill utforma upphandlingsförfarandena vid icke-direktivstyrd upphandling. Det är även bra att ta fram mallar som beskriver detta på ett tydligt sätt.

Det kan även vara bra att se över om interna styrdokument som berör offentlig upphandling behöver revideras med anledning av regelförändringarna. Det kan exempelvis vara inköps- eller upphandlingspolicyn och de interna riktlinjerna för direktupphandling.

Inköp och upphandling (forts)

Sammanfattande riskområden

Generella risker

- Brister i regelefterlevnad gällande dokumentation vid direktupphandling
- Bristande avtals- och leverantörstrohet
- Risk för civilrättsliga skadeståndsanspråk
- Risk för oegentligheter och förtroendeskada

Korruption och oegentligheter

Utmaningar och risker

Korruptionsförebyggande arbete

Korruption handlar om otillbörligt utnyttjande av den offentliga positionen för att uppnå privata fördelar; en otillbörlig sammanblandning mellan det offentliga uppdraget och privata intressen. Risker för korruption och andra oegentligheter finns alltid närvarande, inte minst i så omfattande och komplexa verksamheter som sker inom kommuner och regioner. Inom offentlig verksamhet finns särskilda anledningar att motverka korruption då det dels handlar om allmänhetens förtroende för verksamheterna och dels för att de finansieras av skatter. Ett framgångsrikt arbete mot oegentligheter behöver vara mångfacetterat och baserat på aktuella riskanalyser. Det behöver också vara uthålligt, återkommande, baserat på värderingar och inte bara utgöras av kontrollåtgärder.

Institutet mot mutor har i sin senaste version av "Kod mot korruption" lagt in tydliga riktlinjer kring förebyggande antikorrupsionsarbete. Kodens vägledning och stöd för att förebygga och hantera korruptionsrisker omfattar hela näringslivet och inte minst relationen mellan näringslivet och offentlig sektor och kan även användas av kommuner.

System för att hantera visseblåsning

En ny lag för att stärka skyddet för den som larmar om missförhållanden på en arbetsplats har trätt i kraft och innebär från juli 2022 att alla kommuner och regioner ska ha upprättat en särskild visseblåsarkanal, vilket innebär att man behöver ha ett system för att hantera visseblåsarlarm samt rutiner för att följa upp dessa.

Det är viktigt att kommuner och regioner har en struktur beredd för att ta emot visseblåsningar och att anmälningar utreds utifrån tydliga rutiner och metoder samt att eventuella konstaterade brister åtgärdas och att det finns en tydlig kommunikation kring ärendet. Organisationerna behöver se till att det finns kompetens att hantera anmälningar och att man redan i förväg har klargjort vilka konsekvenser olika brister kan få för berörda.

Välfärdsbrott

SKR definierar välfärdsbrott som när en extern aktör – företag eller privatperson – otillbörligen utnyttjar kommunala medel för egen vinning. Välfärdsbrottslighet finns inom hela välfärdssystemet, och har särskilt uppmärksammats inom områden som hemtjänst och assistans, men även inom områden som bidragsgivning, oriktiga fakturor och intygsbrott. Välfärdsbrotten beräknas kosta samhället runt 20 miljarder kronor om året.

Hos kommuner och regioner krävs resurser och kunskap för att förebygga, upptäcka och agera på välfärdsbrott. Riskanalyser, relevanta rutiner för kontroll och en medvetenhet kring avvikelser är viktiga delar. Dataanalyser kan även användas för att processa den data som finns i organisationen och på så sätt identifiera riskfaktorer.

Både SKR och BRÅ har den senaste tiden publicerat rapporter som visar på att medvetenheten om risker för välfärdsbedrägerier inom kommuner och regioner är låg och att det förebyggande arbetet behöver stärkas. Kommuner vittnar i SKRs rapport om att välfärdsverksamheterna utsätts för brottslighet som riskerar att bli systemhotande.

Otillåten påverkan

I SKR:s rapport om välfärdsbedrägerier framhålls otillåten påverkan som särskilt allvarligt och som ett växande problem för kommuner och regioner. Otillåten påverkan är ett samlingsbegrepp för handlingar som syftar till att påverka en tjänsteperson eller förtroendevald att agera på ett annat sätt än denne tänkt, till exempel fatta ett annat beslut inom ramen för myndighetsutövning eller välja att inte polisanmäla händelser. Det kan röra sig om både trakasserier, hot, våld och korruption som syftar till att påverka myndighetsutövningen.

Enligt arbetsmiljölagen har arbetsgivaren ett ansvar att bland annat ha rutiner för hur hot och våldshändelser uppmärksammas och hanteras, samt att utreda de risker för hot eller våld som kan finnas i arbetet.

Korruption och oegentligheter (forts)

Ny/förändrad lagstiftning och/eller aktuell utredning

Utbetalningsmyndighet inrättas

Regeringen har under det senaste året gjort satsningar på att öka kunskapen om välfärdsbedrägerier. Regeringen lämnade i början av september förslag till lagstiftning med anledning av inrättandet av en ny myndighet, Utbetalningsmyndigheten. Regeringen avser att myndigheten, som bl.a. ska förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen, ska inleda sin verksamhet 2024. Regeringen föreslår bl.a. att Utbetalningsmyndigheten ska administrera ett system med transaktionskonto för utbetalningar från vissa statliga myndigheter. Utbetalningsmyndigheten ska även arbeta med granskning baserad på dataanalyser och urval från bl.a. utbetalningar som myndigheten gör, i syfte att identifiera felaktiga utbetalningar. Förslaget omfattar inte utbetalningar från kommuner och regioner, men man ser att det finns en risk för övervältring av problemet med felaktiga utbetalningar till kommunerna, och för att undvika detta krävs ett utvecklat samarbete mellan myndigheter, regioner och kommuner.

Statskontoret kartlägger korruption inom kommuner och regioner

Regeringen har gett Statskontoret i uppdrag att kartlägga korruption inom kommuner och regioner. Uppdraget syftar till att höja kunskapsnivån nationellt om risker inom kommuner och regioner och samtidigt förbättra förutsättningarna för kommuner och regioner att motverka korruption.

Uppdraget innefattar tre delar där Statskontoret ska lämna en lägesbild av förekomsten av korruption, korruptionsrisker och arbetssätt inom kommuner och regioner, analysera lägesbilden samt föreslå eventuella åtgärder för att korruptionen ska kunna motverkas ytterligare inom sektorn.

Statskontoret ska senast den 15 juni 2023 lämna en redovisning av uppdraget till Regeringskansliet.

Statlig utredning kring korruption och otillåten påverkan

En särskild utredare ska göra en översyn av vilka åtgärder som behövs för att motverka otillåten påverkan och korruption. Översynen ska omfatta statlig, regional och kommunal verksamhet samt näringsliv med särskilt fokus på verksamhet som är offentligt finansierad. Syftet med utredningen är att säkerställa att samhället vidtar tillräckliga åtgärder på kort och lång sikt för att förebygga och bekämpa otillåten påverkan och korruption. Utredningen kommer att innehålla en kunskapsammanställning, riskanalyser och förslag till förebyggande åtgärder på området.

Regeringen anger att korrekt användning av offentliga medel och att verksamheter drivs på rätt sätt är grundläggande förutsättningar för att bibehålla allmänhetens förtroende och upprätthålla välfärdssystemet. Redovisning av de slutsatser utredaren kommer fram till är satt senast den 5 januari 2024.

Korruption och oegentligheter (forts)

Sammanfattande riskområden

Generella risker

- Korruptionsförebyggande arbete
- System för att hantera visseblåsning
- Förebyggande arbete mot välfärdsbedrägerier
- Förebygga och hantera ärenden rörande otillåten påverkan

Överförmyndarverksamhet

Utmaningar och risker

Ansvar

Enligt Föräldrabalken (1949:381) ska varje kommun ha en överförmyndare eller en överförmyndarnämnd. Överförmyndaren/överförmyndarnämnden är en kommunal tillsynsmyndighet som utövar tillsyn över gode män, förmyndare och förvaltare och ska säkerställa att ställföreträdarna efterlever gällande lagstiftning till huvudmännens bästa. Uppdraget består i huvudsak i att medverka att utreda behovet av ställföreträdare samt verka för att de individer som själva inte kan ta vara på sin rätt, inte ska drabbas av rättsförluster. Behovet av stöd för enskilda individer kan handla om att bevaka deras rättsliga, ekonomiska eller personliga intressen i form av att:

- Bevaka rätt
- Förvalta egendom
- Sörja för person

Granskning av ställföreträdarnas förvaltning

Överförmyndarverksamheten har till uppgift att granska ställföreträdarnas förvaltning av huvudmännens ekonomi. Granskningen utgör en garanti för att huvudmannens tillgångar används på ett sätt som är till fördel för huvudmannen och är en central del i att bevaka huvudmännens rätts- säkerhet. I majoriteten av fallen är det först genom dessa granskningar som verksamheten kan upptäcka om en ställföreträdare missköter sitt uppdrag. Ändamålsenliga samt dokumenterade granskningsrutiner är en premis för att kunna minimera riskerna inom ramen för gransknings- arbetet. Det är vidare av vikt att överförmyndaren säkerställer en enhetlig hantering och samsyn i granskningsarbetet.

Rekrytering och rättssäkerhet

För huvudmännen är det avgörande att den som utses som ställföreträdare är lämplig, där lagstiftningen fastställer att den som utses ska vara rättrådig, erfaren och för övrigt lämplig. Uppdraget som ställföreträdare är i huvudsak ett ideellt uppdrag och bygger på ett ideellt engagemang. Många kommuner har idag stora svårigheter med att rekrytera personer som vill åta sig uppdragen, samtidigt som ansökningarna om godmanskap ökar i Sverige. Likaså har uppdragen blivit mer komplexa till sin karaktär (exempelvis vid grava funktionsnedsättningar, svåra missbruk mm.) Härigenom finns en risk för att inte kunna upprätthålla rättssäkerheten för de individer som är i behov av stöd.

Överförmyndarverksamhet

Ny/förändrad lagstiftning och/eller aktuell utredning

Förändrad lagstiftning utifrån aktuell utredning

Ställföreträdarutredningen (Gode män och förvaltare – en översyn) har varit på remiss. Ambitionen har varit att övervägande del av föreslagna lagändringar skulle träda i kraft den 1 januari 2023. Dock har processen fördröjts, bl.a. utifrån rådande valår och en ny mandatperiod.

Utredningen förslår bl.a. följande:

- Större hänsyn ska tas till huvudmannens vilja och välbefinnande.
- Bättre möjligheter till information och insyn i ställföreträdarens verksamhet.
- Överförmyndarna ska vara skyldiga att anmäla till åtal om en ställföreträdare misstänks för att ha begått brott mot sin huvudman.
- Obligatorisk introduktion och fördjupad utbildning för gode män och förvaltare, samt att det införs regler kring information och stöd.
- Tydligare krav på ställföreträdarens redovisning och överförmyndares granskning
- Det ska finnas en tidsgräns för granskning av ställföreträdarens ekonomiska förvaltning.
- En bättre styrning och tillsyn över landets ställföreträdare och överförmyndare. En ny statlig myndighet ska få ett huvudansvar på området. Bland annat ska myndigheten ha föreskriftsrätt, ansvara för den officiella statistiken samt ta fram allmänna råd, utbildningar och anpassat informationsmaterial.
- Kraven på kompetens och kvalitet hos överförmyndarna ska skärpas.

- Det ska föras ett nationellt register över ställföreträdarskap, vilket bland annat kan förenkla för ställföreträdare och ge både ställföreträdare och huvudmän en möjlighet att använda digitala tjänster.
- Överförmyndaren ska besluta i ärenden om godmanskap som i dag prövas av domstol.
- Anställa ställföreträdare ska kunna förordnas i särskilda fall.
- För att säkra hög kvalitet och rättssäkerhet i myndighetsutövningen hos överförmyndarna ska överförmyndarnämnd bli den obligatoriska organisationsformen, där enskilda överförmyndare föreslås tas bort. SKR har i sitt remissyttrande avvisat detta förslag.

SKR betonar vidare att förslagen innebär en mängd nya uppgifter för överförmyndarna, dock är finansieringen oklar.

Pedagogisk verksamhet

Utmaningar och risker

- Att huvudmannens/nämndens styrning är svag/otydlig/bristfällig
 - Otydlig styrning genom delegering särskilt vad gäller förväntningar på återkoppling från delegat. Vilken återkoppling förväntar sig den politiska nivån?
 - Huvudmännens stöd till rektorer är inte utformade utifrån specifika behov utan är av generell karaktär.
 - Huvudmännens styrning omfattar sällan utveckling av undervisningen.
 - Uppföljningar görs alltför snävt, vilket påverkar var verksamheten lägger fokus. Bristande analys av resultat. Resultaten beskrivs, men rimliga och relevanta förklaringar till resultaten görs inte. Resultat och undervisningskvalitet sätts sällan i relation till varandra. Ovanstående får till konsekvens att adekvata åtgärder inte kan sättas in och att insatserna blir reaktiva. För övrigt följs insatserna i sin tur sällan upp.
 - Brister i eller avsaknad av strategisk kompetensförsörjning. En konsekvens av detta kan bli pedagogisk segregation, dvs vid skolor i socialt utsatta områden arbetar personal med lägre utbildning och erfarenhet. Brister i hur obehörig personal används i undervisningen. Risk för otydlighet vad gäller hur läraravlastande tjänster används i skolan
- Att skolenheter med låga skolresultat fortsätter att prestera svagt.
 - Huvudmannens skolstruktur försvårar adekvat resursallokering
 - Resursfördelningssystemet tillförsäkrar inte enheterna resurser efter behov och förutsättningar
 - Elevhälsan omfattar inte samtliga insatser eller kan arbeta samlat.
 - Rektor och lärare ges inte förutsättningar att primärt fokusera på sitt huvuduppdrag.

Ny/förändrad lagstiftning och/eller aktuell utredning

Förskola för fler barn

Kraven på kommunen att informera vårdnadshavare om förskola skärps och vissa barn ska direktinskrivas det kalenderår barnet fyller tre år. För att uppfylla lagens krav krävs att kommunen säkerställer att det finns resurser, organisation och i förekommande fall riktlinjer och rutiner för

- Information och uppsökande verksamhet till vårdnadshavare vars barn inte går i förskola
- Direktinskrivning av barn som är födda utomlands eller har vårdnadshavare som är födda utomlands och varit i Sverige i högst fem år.

Ökad trygghet och studiero

Skollagens reglering justeras bland annat inom områdena kvalitetsarbete, klagomålshantering och förutsättningar för personal att ingripa. Även nyttjande av mobiltelefoner regleras. Kommunen behöver därför säkerställa att det finns resurser, organisation, riktlinjer och rutiner för systematiskt kvalitetsarbete. handläggning av klagomålsärenden och att rektorer och övrig personal har kännedom om den nya reglering inom området trygghet och studiero, inte minst vad gäller disciplinära åtgärder.

Resursskolor

I praktiken har kommuner redan idag möjlighet att, efter en dom i HFD (HFD2017 ref. 50), inrätta resursskolor. Kommunala resursskolor har dock varit oreglerade, vilket nu förändras. Kommunen avgör liksom tidigare om resursskola ska inrättas i kommunen eller inte.

Pedagogisk verksamhet (forts)

Nyckeltal

Barn och utbildning - Förskola - Hur din kommun står sig mot andra jämförelseobjekt

Nyckeltal	Din Kommun	Liknande kommuner förskola	Liknande kommuner övergripande	Riket
Förskollärartäthet, antal barn/lärare med förskollärarlegitimation, lägeskommun	9,5	12,5	12,1	12,5
Barn 1-5 år inskrivna i förskola, andel (%)	84,6%	85,2%	85,9%	85,5%
Heltidstjänster i förskolan med förskollärexamen, lägeskommun, andel (%)	50,0%	43,4%	42,6%	40,0%
Nettokostnadsavvikelse förskola inkl. öppen förskola, (%)	9,7%	-1,0%	0,3%	
Kostnad förskola, kr/inskrivet barn	179 640	160 257	162 059	162 980

Kommentar

Kostnaden (kr/inskrivet barn) var år 2021 högre i Köpings kommun än i liknande kommuner och jämfört med riksgenomsnittet. Nettokostnadsavvikelsen var också högre i Köpings kommun jämfört med samtliga jämförelsegrupper.

Andel heltidstjänster var högre i Köpings kommun i jämförelse med samtliga jämförelsegrupper.

Förskollärartätheten var lägre i Köpings kommun i jämförelse med samtliga jämförelsegrupper.

Barn och utbildning - Förskola

Nyckeltal	2019	2020	2021
Förskollärartäthet, antal barn/lärare med förskollärarlegitimation, lägeskommun	11,1	9,6	9,5
Barn 1-5 år inskrivna i förskola, andel (%)	84,4%	80,5%	84,6%
Heltidstjänster i förskolan med förskollärexamen, lägeskommun, andel (%)	48,0%	47,0%	50,0%
Nettokostnadsavvikelse förskola inkl. öppen förskola, (%)	3,6%	7,8%	9,7%
Kostnad förskola, kr/inskrivet barn	161 597	171 850	179 640

Grön flagga innebär att kommunens resultat är bättre än jämförelsegruppen, gul flagga att kommunens resultat är sämre än jämförelsegruppen.

Kommentar

Kostnaden (kr/inskrivet barn) har ökat i Köpings kommun mellan 2019 och 2021. Även nettokostnadsavvikelsen har ökat under motsvarande period.

Förskollärartätheten har hållit sig på en relativt jämn nivå i Arboga kommun mellan 2019 och 2021.

Pedagogisk verksamhet (forts)

Nyckeltal

Barn och utbildning - Grundskola - kommunalskola - Hur din kommun står sig mot andra jämförelseobjekt

Nyckeltal	Din Kommun	Liknande kommuner grundskola	Liknande kommuner övergripande	Riket
Nyinvandrade och elever med okänd bakgrund i kommunal grundskola åk. 1-9, andel (%)	4,2%	5,2%	5,9%	5,1%
Elever vars föräldrar har eftergymnasial utbildning, åk 1-9 i kommunal grundskola, lägeskommun, andel (%)	43,0%	49,9%	48,1%	59,7%
Lärare (heltidstjänster) med lärarlegitimation och behörighet i minst ett ämne i grundskola åk 1-9, kommunala skolor, andel (%)	64,6%	66,3%	66,9%	72,0%
Elever i åk. 9, genomsnittligt meritvärde kommunala skolor, genomsnitt (17 ämnen)	210,4	220,4	215,6	226,8
Elever i åk 9 som är behöriga till yrkesprogram, kommunala skolor, andel (%)	86,3%	84,5%	78,9%	84,6%
Elever i åk 9 som uppnått kunskapskraven i alla ämnen, kommunala skolor, andel (%)	66,8%	72,3%	67,3%	74,0%
Kostnad för kommunal grundskola åk 1-9, kr/elev	120 765	116 684	123 296	122 017

Kommentar

Kostnaden (kr/elev) för kommunal grundskola var år 2021 lägre i Köpings kommun i jämförelse med liknande kommuner och högre i jämförelse med rikets genomsnitt.

Andel elever som uppnått kunskapskraven i åk 9 var lägre i Köpings kommun jämfört med liknande kommuner men lägre i jämförelse med rikets genomsnitt. Andel elever som var behöriga till yrkesprogram var högre i Köpings kommun i jämförelse med samtliga jämförelsegrupper. Det genomsnittliga meritvärdet för elever i åk 9 var lägre i Köpings kommun i jämförelse med samtliga jämförelsegrupper.

Andel heltidsarbetande, legitimerade och behöriga lärare var lägre i Köpings kommun i jämförelse med samtliga jämförelsegrupper.

Andel elever vars föräldrar har eftergymnasial utbildning var lägre i Köpings kommun i jämförelse med samtliga jämförelsegrupper.

Grön flagga innebär att kommunens resultat är bättre än jämförelsegruppen, gul flagga att kommunens resultat är sämre än jämförelsegruppen.

Pedagogisk verksamhet (forts)

Nyckeltal

Barn och utbildning - Gymnasieskola – huvudman - Hur din kommun står sig mot andra jämförelseobjekt

Nyckeltal	Din Kommun	Liknande kommuner gymnasieskola	Liknande kommuner övergripande	Riket
Gymnasieelever med examen inom 3 år, kommunala skolor, andel (%), avvikelse från modellberäknat värde	4,9%	 2,1%	 4,9%	
Lärare (Årsarbetare) med lärarlegitimation och behörighet i minst ett ämne i gymnasieskola, kommunala skolor, andel (%)	93,2%	 75,5%	 79,9%	 86,9%
Gymnasieelever som övergått från IM till nationellt program, kommunala skolor, andel (%)	22,0%	 29,0%	 24,1%	 26,0%
Gymnasieelever som uppnått grundläggande behörighet till universitet och högskola inom 3 år, kommunala skolor, andel (%)	41,9%	 37,5%	 46,4%	 53,6%
Gymnasieelever med examen inom 3 år, kommunala skolor, andel (%)	63,3%	 53,5%	 59,8%	 66,5%
Kostnad för kommunal gymnasieskola, kr/elev	132 307	 216 793	 152 056	 121 681

Kommentar

Kostnaden (kr/elev) för kommunal gymnasieskola var år 2021 lägre i Köpings kommun i jämförelse med liknande kommuner och högre i jämförelse med rikets genomsnitt.

Andel elever som uppnått grundläggande behörighet till universitet var högre i Köpings kommun jämfört med liknande kommuner men lägre i jämförelse med rikets genomsnitt.

Andel heltidsarbetande, legitimerade och behöriga lärare var högre i Köpings kommun i jämförelse med samtliga jämförelsegrupper.

Andel gymnasieelever med examen inom 3 år var högre i Köpings kommun i jämförelse med liknande kommuner.

Grön flagga innebär att kommunens resultat är bättre än jämförelsegruppen, gul flagga att kommunens resultat är sämre än jämförelsegruppen.

Pedagogisk verksamhet (forts)

Nyckeltal

Barn och utbildning - Vuxenutbildning - Hur din kommun står sig mot andra jämförelseobjekt

Nyckeltal	Din Kommun	Liknande kommuner övergripande	Riket
Kursdeltagare i kommunal vuxenutbildning i egen regi, andel (%)	90,4%	84,3%	43,0%
Kostnad komvux, kr/heltidsstuderande	59 437	58 272	55 175

Kommentar

Kostnaden (kr/heltidsstuderande) var år 2021 högre i Köpings kommun i jämförelse med kommuner med liknande övergripande struktur samt riksgenomsnittet.

Barn och utbildning - Vuxenutbildning

Nyckeltal	2019	2020	2021
Kursdeltagare i kommunal vuxenutbildning i egen regi, andel (%)	76,3%	79,1%	↑ 90,4%
Kostnad komvux, kr/heltidsstuderande	49 938	57 652	↑ 59 437

Kommentar

Kostnaden (kr/heltidsstuderande) har ökat markant i Köpings kommun mellan 2019 och 2022.

Grön flagga innebär att kommunens resultat är bättre än jämförelsegruppen, gul flagga att kommunens resultat är sämre än jämförelsegruppen.

Pedagogisk verksamhet (forts)

Sammanfattande riskområden

Generella risker

- Bristande styrning vad gäller huvudmannens ansvar för hela eller delar av skolväsendet
- Bristande förutsättning vad gäller åtgärder för att höja måluppfyllelsen vid skolenheter med låga studieresultat
- Bristande förutsättningar vad gäller att erbjuda elever i behov av särskilt stöd det särskilda stöd som de behöver till exempel i särskild undervisningsgrupp eller resursskola
- Bristande styrning och förutsättningar vad gäller likvärdig skola
- Brister i det systematiska kvalitetsarbetet genom avsaknad av eller bristfällig analys som försvårar för utarbetande av åtgärder för högre måluppfyllelse
- Brister i strategisk kompetensförsörjning som försvårar rekrytering av legitimerad och behörig personal i förskola, fritidshem och skola.

Kommunspecifika risker

- Samverkan skola, socialtjänst och polisen.
- Bristande stöd till rektorer t.ex. avseende HR-stöd.
- Bristande förutsättningar vad gäller att erbjuda elever i behov av särskilt stöd det särskilda stöd som de behöver till exempel i särskild undervisningsgrupp eller resursskola
- Sjunkande resultat i grundskolan.
- Lägre andel behöriga lärare.
- Förskolans kvalitet och stöd till föräldrar och barn i behov av särskilt stöd.
- Samverkan förskola och socialtjänst.

Vård och omsorg

Utmaningar och risker

Kompetensförsörjning

Under pandemin har särskilda kompetensbrister inom verksamheten uppmärksamats. Det handlar bl.a. om brist på personer som har relevant utbildning, men även förutsättningar för gott ledarskap. Hög personalkontinuitet, att vården och omsorgen är personcentrerad och individanpassad samt att personalen har tillräckligt med tid och rätt kompetens är grundläggande förutsättningar för kvalitet. Sammantaget ställer detta stora krav på kommunen att behålla och utveckla befintliga medarbetare, minimera sjukfrånvaro men även stimulera nyrekrytering och utveckla effektivare arbetsätt.

Nära vård

Omställningen till Nära vård har påbörjats. En mer tillgänglig, närmare vård kan tillsammans med nya arbetsätt i vården innebära att resurserna inom vård och omsorg kan användas bättre och därmed räcka till fler. Kärnan i nära vård är ett personcentrerat arbetsätt som utgår från individens behov och förutsättningar. Det innebär att se, involvera och anpassa insatserna efter vad som är viktigt för just den personen. Förutsättningar för ett effektivt omställningsarbete behöver säkerställas hos såväl kommuner som regioner.

Välfärdsteknik

Nyttjande av välfärdsteknik och digitalisering ger stora möjligheter att utveckla och effektivisera verksamheten och kan bidra till människors självständighet, delaktighet och inflytande. För att ta tillvara potentialen och uppnå god effekt behöver flera utmaningar hanteras - exempelvis kompetens hos såväl personal som brukare, utvecklingskostnader, nyttorealiserings, förändringsledning, förvaltning och säkerhet.

Främjande och förebyggande arbete

En viktig del i att klara de framtida utmaningarna är ett ökat fokus på tidiga insatser, främjande och förebyggande stöd både på befolknings-, grupp- och personnivå. Ansvaret delas av många aktörer, inklusive den enskildes eget ansvar. Arbetet behöver hållbara strukturer och vara systematiserat, och relevanta perspektiv och behov hos olika grupper behöver synliggöras t ex samhällsplaneringen.

Krisberedskap

Verksamheten behöver fortgå även om störningar eller större händelser inträffar. Därför är det väsentligt att det finns en utvecklad beredskap och planering för att upprätthålla väsentliga verksamheter, t ex genom kontinuitetsplanering, hantering av IT-störningar, värmeböljor, materielbrister, evakuering av boenden.

Vård och omsorg (forts)

Ny/förändrad lagstiftning och/eller aktuell utredning

Skärpta krav på att förebygga smittspridning

Från 1 november 2022 ställs krav på att verksamheterna ska ha rutiner för att förebygga och förhindra smittspridning och att de ska bedöma vilka risker som finns för smittspridning och vilka åtgärder som behöver vidtas. Personalen ska också få utbildning i basal hygien och hur man kan förhindra smittspridning i verksamheten.

Fast omsorgskontakt i hemtjänsten

Den som har hemtjänst ska erbjudas en fast omsorgskontakt, om det inte är uppenbart att det inte behövs. Från och med den 1 juli 2023 får endast den som har ett bevis om rätt att använda yrkestiteln undersköterska utses till fast omsorgskontakt.

Utredning om äldreomsorgslag

Utredningen föreslår en äldreomsorgslag som kompletterar socialtjänstlagen vad gäller äldreomsorgen, och föreslår även en förstärkning av hälso- och sjukvårdslagstiftningen. Utredningens förslag tar avstamp i strukturella problem och utmaningar för vården och omsorgen till äldre personer. Förslagen avser tillvarata de möjligheter som finns i att utveckla såväl äldreomsorg som kommunal och regional primärvård, och inte minst det hälsofrämjande, förebyggande och personcentrerade förhållningssättet. Utredningen är nu på remiss.

Nationell tillsyn av särskilda boenden för äldre

Delresultat från den pågående IVO-tillsynen visar att ingen av de granskade kommunerna helt lever upp till de krav som ställs på vården på SÄBO. IVO konstaterar tydliga brister i vården av patienter på SÄBO främst inom följande områden; Vård i livets slutskede, läkemedelshantering samt kontinuitet och dokumentation. Delrapporten bygger på över 50 000 journalgranskningar samt enkäter till boende, närstående och personal. Brister finns inom samtliga synade kommuner. IVO fortsätter nu tillsynsarbetet med fysiska inspektioner.

Vård och omsorg (forts)

Nyckeltal

Äldreomsorg - Hur din kommun står sig mot andra jämförelseobjekt

Nyckeltal	Din Kommun	Liknande kommuner äldreomsorg	Liknande kommuner övergripande	Riket
Invånare 80+ i särskilt boende, andel (%)	12,8%	10,3%	10,8%	10,7%
Kostnad särskilt boende äldreomsorg, kr/brukare	1 115 316	1 073 147	1 025 912	1 006 692
Kostnad särskilt boende äldreomsorg, kr/inv 80+	184 215	134 376	143 269	140 716
Kostnad hemtjänst äldreomsorg, kr/inv 80+	72 627	88 274	90 270	87 403
Nettokostnadsavvikelse äldreomsorg, (%)	12,5%	0,7%	1,1%	
Nettokostnadsavvikelse äldreomsorg, miljoner kronor	46,1	4,2	4,7	
Framskrivning, förväntad andel invånare 80+ år om 5 år i kommunen, andel (%)	8,2%	8,6%	8,5%	6,6%

Kommentar

Andelen invånare 80 + om 5 år förväntas år 2021 vara lägre i Köpings kommun i jämförelse med liknande kommuner men högre än rikssnittet.

Nettokostnadsavvikelsen var högre i Köpings kommun i jämförelse med liknande kommuner.

Äldreomsorg

Nyckeltal	2019	2020	2021
Brugarbedömning särskilt boende äldreomsorg - helhetssyn, andel (%)	78,0%	86,0%	
Brugarbedömning hemtjänst äldreomsorg - helhetssyn, andel (%)	86,0%	86,0%	
Invånare 80+ i särskilt boende, andel (%)		12,5%	↑ 12,8%
Kostnad särskilt boende äldreomsorg, kr/brukare		1 031 717	↑ 1 115 316
Kostnad särskilt boende äldreomsorg, kr/inv 80+	152 039	168 577	↑ 184 215
Invånare 80+ med hemtjänst i ordinärt boende, andel (%)	20,5%		
Kostnad hemtjänst äldreomsorg, kr/inv 80+	60 921	72 468	↑ 72 627
Nettokostnadsavvikelse äldreomsorg, (%)	3,0%	4,5%	↑ 12,5%
Nettokostnadsavvikelse äldreomsorg, miljoner kronor	10,6	16,2	↑ 46,1
Framskrivning, förväntad andel invånare 80+ år om 5 år i kommunen, andel (%)	7,5%	8,0%	↑ 8,2%

Kommentar

Nettokostnadsavvikelsen har ökat i Köpings kommun mellan åren 2019 och 2021.

Grön flagga innebär att kommunens resultat är bättre än jämförelsegruppen, gul flagga att kommunens resultat är sämre än jämförelsegruppen.

Vård och omsorg (forts)

Nyckeltal

Äldreomsorg - Delområde Hemtjänst - Hur din kommun står sig mot andra jämförelseobjekt

Nyckeltal	Din Kommun	Liknande kommuner äldreomsorg	Liknande kommuner övergripande	Riket
▼ Kostnad hemtjänst äldreomsorg, kr/inv 80+	72 627	 88 274	 90 270	 87 403

Kommentar

Kostnaden (kr/invånare 80 +) för hemtjänsten var år 2021 lägre i Köpings kommun i jämförelse med samtliga jämförelsegrupper.

Äldreomsorg - Delområde Hemtjänst

Nyckeltal	2019	2020	2021
▼ Brukarbedömning hemtjänst äldreomsorg - helhetssyn, andel (%)	86,0%	86,0%	
Invånare 80+ med hemtjänst i ordinärt boende, andel (%)	20,5%		
Kostnad hemtjänst äldreomsorg, kr/inv 80+	60 921	72 468	 72 627

Kommentar

Kostnaden (kr/invånare 80 +) har ökat i Köpings kommun mellan 2019 och 2021.

Grön flagga innebär att kommunens resultat är bättre än jämförelsegruppen, gul flagga att kommunens resultat är sämre än jämförelsegruppen.

Vård och omsorg (forts)

Nyckeltal

Äldreomsorg - Delområde Särskilt boende - Hur din kommun står sig mot andra jämförelseobjekt

Nyckeltal	Din Kommun	Liknande kommuner äldreomsorg	Liknande kommuner övergripande	Riket
▼				
Invånare 80+ i särskilt boende, andel (%)	12,8%	10,3%	10,8%	10,7%
Kostnad särskilt boende äldreomsorg, kr/brukare	1 115 316	1 073 147	1 025 912	1 006 692
Kostnad särskilt boende äldreomsorg, kr/inv 80+	184 215	134 376	143 269	140 716

Kommentar

Kostnaden (kr/invånare 80 +) för särskilt boende var år 2021 Högre i Köpings kommun i jämförelse med övriga jämförelsegrupper.

Kostnaden (kr/brukare) för särskilt boende var högre i Köpings kommun jämförelse med övriga jämförelsegrupper.

Äldreomsorg - Delområde Särskilt boende

Nyckeltal	2019	2020	2021
▼			
Brukarbedömning särskilt boende äldreomsorg - helhetssyn, andel (%)	78,0%	86,0%	
Invånare 80+ i särskilt boende, andel (%)		12,5%	↑ 12,8%
Kostnad särskilt boende äldreomsorg, kr/brukare		1 031 717	↑ 1 115 316
Kostnad särskilt boende äldreomsorg, kr/inv 80+	152 039	168 577	↑ 184 215

Grön flagga innebär att kommunens resultat är bättre än jämförelsegruppen, gul flagga att kommunens resultat är sämre än jämförelsegruppen.

Kommentar

Kostnaden per invånare 80 + har ökat i Köpings kommun mellan 2019 och 2021.

Kostnaden per brukare har också ökat i Köpings kommun mellan 2019 och 2021.

Vård och omsorg (forts)

Sammanfattande riskområden

Generella risker

- Kompetensförsörjning
- Effektivt utvecklingsarbete (t ex Nära vård, välfärdsteknik)
- Främjande och förebyggande arbete (t ex befolknings- och gruppnivå, samhällsplanering)
- Krisberedskap
- Följsamhet till regelverk (t ex smittspridning, omsorgskontakt, Vård i livets slutskede, läkemedelshantering, kontinuitet, dokumentation)

Utmaningar och risker

Kostnader inom försörjningsstöd ökar i spåren av lågkonjunktur och inflation

Konjunkturinstitutet spår att Sverige går in i lågkonjunktur under 2023 och inflationen under 2022 var högre än på 30 år. Detta spår leda till högre arbetslöshet och ökande kostnader som slår hårt mot ekonomiskt svaga grupper. Redan innan konjunkturförändringen ökade antalet långvariga biståndsmottagare, (det vill säga personer som tar emot ekonomiskt bistånd i minst 10 månader eller längre under ett år).

Kompetensförsörjning

Enligt en undersökning som ställts till arbetsgivarna framgår att det är balans i tillgång på nytutexaminerade men brist på sökande med yrkeserfarenhet. Även om prognosen ser relativt bra ut i dagsläget kan det vara viktigt att ha i åtanke att personer med socionomutbildning har ett brett arbetsfält där de kan arbeta inom såväl offentlig som privat sektor. Efterfrågan på personer med socionomutbildning kan också förändras snabbt beroende på förändringar i omvärlden. Därför är det viktigt att ha en beredskap för olika scenarier, genom insatser för vidare- och fortbildning till exempel.

Vuxna och barn lever i utsatthet, våld och förtryck

Kostnaderna för insatser för barn och unga har ökat med motsvarande 10,3 procent, från 2016 till 2020. Av denna ökning står familjehemsvård och institutionsvård eller HVB för den största delen. De totala kostnaderna för insatser för barn och unga har ökat för samtliga tre huvudkommungrupper över perioden 2016 till 2020. Kostnaderna för insatser för barn och unga samt ekonomiskt bistånd har ökat mest i mindre kommuner över perioden 2016–2020. Mellan 2019 och 2020 har dock antalet heldygnsinsatser minskat, behovsbedömda öppenvårdsinsatser har ökat.

Hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden

Det är fortsatt underskott på bostäder och det sker en ökning av antalet barn som berörs av en avhysning (ca barn 550 per år). Det är fortsatt högt antal personer som ansöker om skuldsanering i landet. I spåren av lågkonjunkturen beräknas hyresskulderna öka.

Socialtjänst

Ny/förändrad lagstiftning och/eller aktuell utredning

Genom en ny bestämmelse som trätt ikraft 1 juli 2022 tydliggörs att när barn tvångsvårdas på grund av missförhållanden i hemmet får vården inte upphöra förrän de omständigheter som föranleder vården har förändrats på ett varaktigt och genomgripande sätt. Det införs även en skyldighet för socialnämnden att följa upp barnet efter det att tvångsvård har upphört. Vidare ges Socialnämnden befogenhet att använda drogtester inför umgänge och vårdens upphörande när barn tvångsvårdas på grund av missförhållanden i hemmet. En skyldighet införs för socialnämnden att i vissa situationer överväga om det finns skäl att ansöka om flyttningsförbud. Skyldigheten att överväga vårdnadsöverflyttning tidigare läggs, från att barnet varit placerat i tre år till två år.

Socialstyrelsen har utgett en uppdaterad föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer som gäller från och med 1 november 2022.

Inför 2023 föreslår socialdepartementet i ett utkast till lagrådsremiss stärkta rättigheter för barn och vuxna i skyddat boende. Förslaget ska bland annat ge barn i skyddat boende bättre stöd, inklusive tillgång till hälso- och sjukvård och skola. En ny lag föreslås ge socialtjänsten möjlighet att bl.a. skydda barn från en våldsam förälder genom att begränsa umgängesrätt och hemlighålla barnets vistelseort

Reformen är en del av den avgående regeringens åtgärdsprogram för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, och utgår från en överenskommelse med Miljöpartiet. Sista dagen att svara på remissen är den 1 december 2022 och ändringarna kan tidigast träda i kraft i juli 2023.

Socialtjänst (forts.)

Nyckeltal

Individ- och familjeomsorg - Delområde barn och ungdomsvård - Hur din kommun står sig mot andra jämförel...

Nyckeltal	Din Kommun	Liknande kommuner övergripande	Riket
Antal barn och unga 0-20 år som har varit placerade på HVB-hem någon gång under året	10,0	14,1	6 822
Antal barn och unga 0-20 år som har varit placerade på familjehem någon gång under året	62,0	65,9	18 587
Kostnad barn och ungdomsvård, kr/inv	2 009	2 789	2 449

Kommentar

Kostnaden (kr/invånare) för barn- och ungdomsvård var år 2021 lägre i Köpings kommun i jämförelse med övriga jämförelsegrupper.

Antal barn som varit placerade i familjehem var lägre i jämförelse med övriga jämförelsegrupper.

Antal barn som varit placerade i HVB-hem var lägre i Köpings kommun i jämförelse med övriga jämförelsegrupper.

Grön flagga innebär att kommunens resultat är bättre än jämförelsegruppen, gul flagga att kommunens resultat är sämre än jämförelsegruppen.

Socialtjänst (forts.)

Nyckeltal

Individ- och familjeomsorg - Delområde ekonomiskt bistånd - Hur din kommun står sig mot andra jämförelse...

Nyckeltal	Din Kommun	Liknande kommuner övergripande	Riket
▼			
Invånare som någon gång under året erhållit ekonomiskt bistånd, andel (%) av bef.	4,5%	 5,6%	 3,3%
Kostnad ekonomiskt bistånd, kr/inv	1 467	 1 965	 1 465

Kommentar

Kostnaden (kr/invånare) för ekonomiskt bistånd var år 2021 lägre i Köpings kommun jämfört med liknande kommuner men högre än rikets genomsnitt.

Andel invånare som erhållit ekonomiskt bistånd var lägre i Köpings kommun i jämförelse med liknande kommuner men högre än rikets genomsnitt.

Individ- och familjeomsorg - Delområde ekonomiskt bistånd

Nyckeltal	2019	2020	2021
▼			
Ej återaktualiserade vuxna personer med försörjningsstöd ett år efter avslutat försörjningsstöd, andel (%)	64,0%	92,0%	
Invånare som någon gång under året erhållit ekonomiskt bistånd, andel (%) av bef.	5,4%	5,1%	↓ 4,5%
Kostnad ekonomiskt bistånd, kr/inv	1 460	1 503	↓ 1 467

Grön flagga innebär att kommunens resultat är bättre än jämförelsegruppen, gul flagga att kommunens resultat är sämre än jämförelsegruppen.

Kommentar

Andel invånare som erhållit ekonomiskt bistånd har minskat något i Köpings kommun mellan 2019 och 2021.

Socialtjänst (forts.)

Nyckeltal

Individ- och familjeomsorg - Delområde missbruk och beroendevård - Hur din kommun står sig mot andra jämf...

Nyckeltal	Din Kommun	Liknande kommuner övergripande	Riket
Kostnad missbrukarvård vuxna, kr/inv	1 130	804,0	826,5

Kommentar

Kostnaden (kr/invånare) för missbrukarvård var år 2021 högre i Köpings kommun i jämförelse med övriga jämförelsegrupper.

Individ- och familjeomsorg - Delområde missbruk och beroendevård

Nyckeltal	2019	2020	2021
Kostnad missbrukarvård vuxna, kr/inv	1 012	632,2	741,6

Kommentar

Kostnaden (kr/invånare) för missbrukarvård minskade under 2020 men ökade igen i Köpings kommun mellan 2019 och 2021.

Grön flagga innebär att kommunens resultat är bättre än jämförelsegruppen, gul flagga att kommunens resultat är sämre än jämförelsegruppen.

Socialtjänst (forts.)

Nyckeltal

Individ- och familjeomsorg - Individ och familjeomsorg övergripande - Hur din kommun står sig mot andra jäm...

Nyckeltal	Din Kommun	Liknande kommuner övergripande
Nettokostnadsavvikelse individ- och familjeomsorg, miljoner kronor	-21,3	18,1
Nettokostnadsavvikelse individ- och familjeomsorg, (%)	-15,3%	14,8%

Kommentar

Nettokostnadsavvikelsen för individ- och familjeomsorg var år 2021 lägre i Köpings kommun jämfört med kommuner med liknande övergripande struktur.

Individ- och familjeomsorg - Individ och familjeomsorg övergripande

Nyckeltal	2019	2020	2021
Nettokostnadsavvikelse individ- och familjeomsorg, miljoner kronor	-17,6	-18,1	↓ -21,3
Nettokostnadsavvikelse individ- och familjeomsorg, (%)	-13,2%	-13,6%	↓ -15,3%

Kommentar

Nettokostnadsavvikelsen har ökat i Köpings kommun mellan 2019 och 2021.

Grön flagga innebär att kommunens resultat är bättre än jämförelsegruppen, gul flagga att kommunens resultat är sämre än jämförelsegruppen.

Socialtjänst (forts.)

Nyckeltal

LSS - Delområde LSS daglig verksamhet - Hur din kommun står sig mot andra jämförelseobjekt

Nyckeltal	Din Kommun	Liknande kommuner LSS	Liknande kommuner övergripande	Riket
Brukarbedömning daglig verksamhet LSS - Brukaren trivs alltid på sin dagliga verksamhet, andel (%)	80,5%	 84,3%	 84,8%	
Personer med daglig verksamhet enligt LSS, antal/10 000 inv	43,6	44,4	47,6	38,3
Kostnad funktionsnedsättning LSS daglig verksamhet, kr/brukare	224 921	 195 190	 177 433	 233 410

Kommentar

Kostnaden (kr/brukare) för daglig verksamhet var år 2021 högre i Köpings kommun i jämförelse med liknande kommuner men lägre än rikets genomsnitt.

LSS - Delområde LSS daglig verksamhet

Nyckeltal	2019	2020	2021
Brukarbedömning daglig verksamhet LSS - Brukaren trivs alltid på sin dagliga verksamhet, andel (%)	80,3%	70,4%	 80,5%
Personer med daglig verksamhet enligt LSS, antal/10 000 inv	43,1	46,0	 43,6
Kostnad funktionsnedsättning LSS daglig verksamhet, kr/brukare	209 805	220 708	 224 921

Kommentar

Kostnaden (kr/brukare) för daglig verksamhet har ökat i Köpings kommun mellan 2019 och 2021.

Antal personer per 10 000 invånare med daglig verksamhet har minskat i Arboga kommun mellan 2020 och 2021.

Grön flagga innebär att kommunens resultat är bättre än jämförelsegruppen, gul flagga att kommunens resultat är sämre än jämförelsegruppen.

Socialtjänst (forts.)

Nyckeltal

LSS - Delområde LSS gruppbostad - Hur din kommun står sig mot andra jämförelseobjekt

Nyckeltal	Din Kommun	Liknande kommuner LSS	Liknande kommuner övergripande	Riket
Brukarbedömning gruppbostad LSS - Brukaren känner sig trygg med alla i personalen, andel (%)	80,5%	 76,0%	 79,9%	
Personer med boende enligt LSS, andel (%) av totalt antal personer med insatser enligt LSS	45,6%	39,4%	41,8%	39,7%
Kostnad funktionsnedsättning LSS boende, kr/brukare	1 262 354	 1 206 566	 1 069 655	 1 167 796

Kostanden (kr/brukare) för LSS-boende var år 2021 högre i Köpings kommun i jämförelse med samtliga jämförelsegrupper.

Andel personer med LSS-insats som har boende var högre i köpings kommun i jämförelse med samtliga jämförelsegrupper.

LSS - Delområde LSS gruppbostad

Nyckeltal	2019	2020	2021
Brukarbedömning gruppbostad LSS - Brukaren känner sig trygg med alla i personalen, andel (%)	76,7%	79,4%	 80,5 %
Personer med boende enligt LSS, andel (%) av totalt antal personer med insatser enligt LSS	36,9%	41,4%	 45,6 %
Kostnad funktionsnedsättning LSS boende, kr/brukare	1 243 560	1 194 299	 1 262 354

Grön flagga innebär att kommunens resultat är bättre än jämförelsegruppen, gul flagga att kommunens resultat är sämre än jämförelsegruppen.

Kommentar

Kostnaden (kr/brukare) för LSS-boende har ökat i Köpings kommun mellan 2020 och 2021.

Andel personer med LSS-insats som har boende har ökat i Köpings kommun mellan 2020 och 2021.

Socialtjänst (forts.)

Nyckeltal

LSS - Delområde LSS personlig assistans - Hur din kommun står sig mot andra jämförelseobjekt

Nyckeltal	Din Kommun	Liknande kommuner LSS	Liknande kommuner övergripande	Riket
Personer med personlig assistans enligt LSS, antal/10 000 inv	2,7	6,3	6,1	4,7
Kostnad personlig assistans enl. LSS/SFB minus ersättning från Försäkringskassan, kr/inv	1 709	1 482	1 865	1 210

Kommentar

Kostnaden (kr/invånare) för personlig assistans var år 2021 högre i Köpings kommun i jämförelse med liknande kommuner men lägre i jämförelse med kommuner med liknande övergripande struktur. Kostnaden i Köpings kommun var även högre än rikets genomsnitt.

LSS - Delområde LSS personlig assistans

Nyckeltal	2019	2020	2021
Personer med personlig assistans enligt LSS, antal/10 000 inv		1,9	↑ 2,7
Kostnad personlig assistans enl. LSS/SFB minus ersättning från Försäkringskassan, kr/inv	1 957	1 477	↑ 1 709

Kommentar

Kostnaden (kr/invånare) för personlig assistans har minskat i Köpings kommun mellan 2019 och 2021.

Grön flagga innebär att kommunens resultat är bättre än jämförelsegruppen, gul flagga att kommunens resultat är sämre än jämförelsegruppen.

Socialtjänst (forts.)

Nyckeltal

LSS - LSS övergripande - Hur din kommun står sig mot andra jämförelseobjekt

Nyckeltal	Din Kommun	Liknande kommuner LSS	Liknande kommuner övergripande	Riket
▼				
Invånare med insatser enl. LSS, andel (%)	0,7%	0,8%	0,9%	0,7%
Nettokostnadsavvikelse LSS, (%)	6,9%	 -2,3%	 -3,0%	

Kommentar

Nettokostnadsavvikelsen för LSS var år 2021 högre i Köpings kommun i jämförelse med samtliga jämförelsegrupper.

Grön flagga innebär att kommunens resultat är bättre än jämförelsegruppen, gul flagga att kommunens resultat är sämre än jämförelsegruppen.

Socialtjänst (forts.)

Sammanfattande riskområden

Generella risker

- Kostnadsökningar
- Uteblivet utvecklingsarbete av öppenvårdsinsatser för barn och familj
- Uteblivna arbetsmarknadsåtgärder

Kommunspecifika risker

- Kontroll och uppföljning av placerade barn och ungdomar
 - Vilka analyser gör nämnden av effekter ger placeringarna.
- Kontroll och uppföljning av placerade vuxna.
 - Vilka analyser gör nämnden av effekter ger placeringarna.
- Samverkan mellan socialtjänst och skola
- Samverkan mellan socialtjänst och förskola

Integration och migration

Utmaningar och risker

Segregation

Även om segregationens negativa konsekvenser är störst i områden med socioekonomiska utmaningar, påverkas hela samhället. Segregationen har konsekvenser för samhället på olika nivåer.

Kommunen är den enskilt viktigaste aktören i arbetet mot segregation och dess negativa konsekvenser. Kommunerna verkar inom de viktiga områdena bostad, utbildning, arbetsmarknad, demokrati och civilsamhälle samt brottslighet. Risken är att arbetet inte sker utifrån beprövad erfarenhet eller inte koordineras utifrån en gemensam strategi. Vidare är risken att insatsernas inte utvärderas avseende effekter.

Nyanlända som inte går vidare i sina svenskastudier

SFI är en mycket grundläggande utbildning i svenska. För att lära sig språket tillräckligt bra och för att få läsa vidare och t.ex. skaffa sig en gymnasieutbildning krävs ytterligare studier i svenska, svenska som andraspråk. För att kunna påbörja svenska som andraspråk på vuxenutbildningen krävs att eleven klarat till och med SFI D. En grupp elever på SFI har av olika anledningar svårt att göra progression och klarar inte komma vidare. Eftersom det inte finns krav på elevhälsoverksamhet inom vuxenutbildningen saknas ofta särskilt stöd till denna grupp. Risken är att dessa personer hamnar i ett sorts limbo. På grund av bristande progression skrivs de till slut ut ur SFI-undervisningen, många gånger utan att kunna erbjudas någon annan lämplig utbildning i svenska. Risken är att dessa personer hamnar i ett långvarigt beroende av försörjningsstöd.

Nyanlända som inte går vidare i sina svenskastudier

Allt sedan toppnoteringarna på mottagande år 2015 har mottagandet minskat. Det minskade mottagandet innebär minskade statsbidrag och intäkter till kommunerna. Kommunerna behöver därför anpassa sina verksamheter till det lägre antalet nyanlända. Detta kommer att kräva nya lösningar och ökat samarbete med andra kommuner.

Ny/förändrad lagstiftning och/eller aktuell utredning

Språk- och samhällskunskapskrav för permanent uppehållstillstånd

I maj 2023 ska en utredning om krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för att beviljas permanent uppehållstillstånd presenteras. Utredaren ska ta ställning till vilka krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap som ska ställas för permanent uppehållstillstånd, och föreslå vilka undantag som ska kunna göras från kraven. Regeringen framför i kommittédirektivet att det är viktigt att beakta att det kan finnas personer för vilka det inte är lämpligt att ställa upp dessa krav, t.ex. barn.

Delegationen mot segregation läggs ned 31 december 2022.

Delegationen mot segregation inrättades den 1 januari 2018, med uppdrag att bidra till att minska och motverka segregation i samhället och förbättra situationen i socioekonomiskt utsatta områden.

Prognos över mottagandet

Migrationsverkets prognos över antalet asylsökande (exklusive Ukraina) beräknas uppgå till cirka 18 000 för 2022 och cirka 19 000 för 2023. Prognosen för antalet personer som fått uppehållstillstånd och ska tas emot i kommun (kommunmottagna) beräknas uppgå till cirka 14 000 under 2022 och cirka 16 000 under 2023. I kommunmottagandet ingår även vidarebosatta kvotflyktingar som Migrationsverket har i uppdrag att överföra till Sverige årligen och prognosen för 2022 är i nivå med uppdraget på 5 000 överföringar.

Arbetsmarknad

Utmaningar och risker

Ansvar och utmaningar

Arbetsmarknadspolitiken är ett statligt ansvarsområde. Kommunerna tar dock ett stort ansvar genom olika insatser och stöd, särskilt för de grupper som av olika anledningar behöver extra stöd för att komma in på arbetsmarknaden. Genom att Pandemins effekter på arbetsmarknaden skapat en större rörlighet och en förändring där vissa branscher varslat stort och andra fått större behov. Gruppen som innan pandemin stått långt från arbetsmarknaden har i och med oron hamnat ännu längre bort. Det kan också tilläggas att såväl offentliga som privata arbetsgivare prioriterat ner mottagandet av personer i olika arbetsmarknadspolitiska åtgärder under pandemin. Arbetslösheten har varit högre under början av pandemin men under 2022 har nu arbetslösheten återigen sjunkit. I augusti 2022 ligger arbetslösheten på 6,6% vilket är lägre än innan pandemin. En hög inflation och en stundande lågkonjunktur ger dock ytterligare oro på arbetsmarknaden vilket kommer påverka de som står långt ifrån och har särskilda behov av anpassningar i arbetslivet.

Fler arbetslösa med försörjningsstöd trots låg arbetslöshet

Trots att arbetslösheten är låg och att det råder stor kompetensbrist i flertal branscher noteras att det är en stor andel arbetslösa som uppbär ekonomiskt bistånd hos kommunerna. Vid analys av försörjningshinder (orsaken till att en person inte har egen försörjning) noteras generellt i landet att andelen med försörjningshindren sjukskriven med läkartyg eller arbetslös ökat medan sociala skäl minskat under 2020 (senast tillgängliga data).

Vuxna biståndsmottagare med långvarigt ekonomiskt bistånd har ökat årligen från 2018. 2018 var andelen 29,8%, 2021 var andelen 37,7%. Detta tyder på en utveckling där de som har ekonomiskt bistånd tenderar att bli mer långvariga och med vetskapen om att det är en högre andel som är arbetslösa gentemot personer som har sociala skäl bör arbetsmarknadsinsatsernas ändamålsenlighet utvärderas.

Färre deltagare i arbetsmarknadsinsatser men högre kostnader

Det noteras att antalet personer som deltagit i arbetsmarknadsåtgärder bland kommunerna har minskat drygt 12% från i genomsnitt 404 personer 2018 till 356 personer 2021, kostnaden för arbetsmarknadsåtgärder har å andra sidan ökat i landet med en genomsnittlig nettokostnad per invånare på 478 kronor 2018 till 511 kronor 2021.

Arbetsmarknad (forts)

Kompetensförsörjning

Arbetslöshetsstatistiken gör gällande att majoriteten av de arbetslösa står långt ifrån arbetsmarknaden och är svåra att matcha mot de behov som finns i samhället. Därför bör frågan om olika typer av intensivutbildningar (jobbspår) som från statligt håll subventionerats för kommunerna att tillsammans med arbetsförmedlingarna utarbeta, samt funderingar över hur tillgänglig vuxenutbildningen är. Vidare framkommer på många håll i landet att kompetensbrist råder i vissa branscher och där behöver kommunerna ha en vuxenutbildning som också speglar behovet i samhället.

Näringslivets inblandning

Flertal kommuner har under åren valt att bidra näringslivet i frågor om exempelvis att ta emot feriearbetande skolungdomar. Vissa kommuner har upphandlat platser för arbetsmarknadsinsatser och arbetslivsinriktad rehabilitering. I dessa frågor har lagen tolkats olika och frågan om såväl likabehandlingsprincip, konkurrenslagstiftning och de kommunala uppdraget blir aktuella.

Behov av samverkan och strategisk planering

Flertal satsningar från statligt håll har genomförts under senaste åren på till exempel nystartsjobb, jobb för unga och extratjänster. Många av satsningarna kan göra att biståndsmottagarna kvalificeras för arbetslöshetskassa. Vidare har kvalificeringstid för arbetslöshetskassan minskats under pandemin, vilket också borde ha gett effekt på biståndet. Arbetsförmedlingen har reformerats under senaste åren och flertal leverantörer har tagit vid i olika insatser till individerna. Detta har inneburit att kommunerna har fler aktörer att samverka med än tidigare.

Vidare har kommunernas roll i den statliga arbetsmarknadspolitiken utretts och diskuterats. Det har framkommit att det fortsatt finns en otydlighet i kommunernas roll i frågan. Stor del av arbetsmarknadsverksamheten som bedrivs i kommunerna är inte tvingande eller lagstyrd, utan bygger på kommunernas ambitionsnivå. Här har flertal av landets kommuner upprättat samverkansavtal med Arbetsförmedlingen för att klargöra ansvarsfördelning och för att arbete i samverkan för individernas bästa.

Arbetsmarknad (forts.)

Ny/förändrad lagstiftning och/eller aktuell utredning

Den omfattande reformering av den statliga arbetsmarknadsverksamheten som påbörjats i och med januariavtalet 2019 har inneburit flertal utredningar under åren. Detta har resulterat i att flertal externa leverantörer nu utför en stor del av arbetsmarknadsinsatserna samt att Arbetsförmedlingen har fått tydligare uppdrag i frågan om samverkan med kommunernas.

Arbetsförmedlingen ska enligt förordning med instruktion för Arbetsförmedlingen, beslutad den 7 juni 2022 och med ikraftträdande den 1 december 2022, samverka med kommuner i syfte att ge enskilda arbetssökande ett ändamålsenligt stöd och på ett övergripande plan underlätta planering, samordning och utformning av stöd till arbetssökande.

Arbetsförmedlingen ska också främja och underlätta samordning mellan kommuner och leverantörer som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av myndigheten.

Förändringar i lagstiftning om kommunal medverkan i arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Från och med 1 december 2022 gör, 2§ i lagen (2009:47) om vissa kommunala befogenheter, gällande att Arbetsförmedlingen får ersätta kommunerna för anordnande av aktiviteter för deltagare i arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

I offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) träder ändringar i kraft som innebär att offentlighet ska vara huvudregeln i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och en sekretessbrytande bestämmelse som ska möjliggöra att sekretesskyddade uppgifter kan lämnas ut till en leverantör.

Arbetet med förändringen av arbetsmarknadsverksamheten på statlig nivå ser ut att komma att förändras ytterligare kommande år.

Arbetsmarknad(forts.)

Sammanfattande riskområden

Generella risker

- Oklarheter i kommunens roll i arbetsmarknadspolitiken.
- Arbetsförmedlingens reformering ställer krav på mer samverkan med myndigheten och myndighetens leverantörer.
- Fler med försörjningsstöd med arbetslöshet som försörjningshinder.
- Färre deltagare i arbetsmarknadsinsatser men högre kostnader.
- Kompetensbrist i många kommuner, samtidigt en växande grupp som uppbär långvarigt försörjningsstöd. Avsaknad av en samlad strategi för vuxenutbildning och arbetsmarknadsåtgärder.

Samhällsbyggnad

Utmaningar och risker

Kommunens infrastruktur inom VA-området är i de flesta kommuner en högprioriterad fråga där anläggningar och ledningar är i stort behov av förnyelse och investeringar. VA-taxan ökar som följd av detta i de flesta kommuner och kan antas göra det under lång tid framöver.

Ett bristande beläggingsunderhåll på kommunens gator kan ge fördyrade kostnader för framtida generationer då beräkningar visar att det är 5 gånger dyrare att reparera en gata än att lägga ny toppbeläggning inom rekommenderade intervall.

Kultur och Fritid

Utmaningar och risker

Bidrag till föreningar och studieförbund

Många föreningar och studieförbund är beroende av kommunala bidrag för att kunna bedriva verksamhet. Om kommunala bidrag betalas ut trots bristfälliga beslutsunderlag finns det en risk för förtroendeskada för kommunen.

Likvärdig tillgång till biblioteksverksamhet

Tillgången till biblioteksverksamhet lyfts i regeringens nationella biblioteksstrategi 2022-2025. Varje kommun ska ha folkbibliotek enligt bibliotekslagen, men eftersom förutsättningarna ser olika ut i kommunerna finns stora skillnader i befolkningens tillgång till biblioteksverksamhet. Sedan millennieskiftet har antalet folkbibliotek totalt sett minskat med 25 %, vilket främst hänger samman med att biblioteksfilialer lagts ned till följd av besparings- och effektiviseringsskäl.

Ny/förändrad lagstiftning och/eller aktuell utredning

Möjlighet till tillträdesförbud till badanläggningar och bibliotek införs

Den första 1 juli 2022 infördes en möjlighet att besluta om tillträdesförbud till badanläggningar och bibliotek. Ett sådant tillträdesförbud ska grundas på en bedömning av risken för brott och allvarliga trakasserier samt, för bibliotekens del, risken för vissa ordningsstörningar. Regleringen tas in i den lag som reglerar tillträdesförbud till butik. Samtidigt byter lagen namn till lag (2021:34) om tillträdesförbud till butiker, badanläggningar och bibliotek.

Nationell biblioteksstrategi

Den 22 april 2022 presenterade regeringen en nationell biblioteksstrategi. Det övergripande målet med biblioteksstrategi 2022-2025 är att stödja och stärka biblioteken inom det allmänna biblioteksväsendet i att uppfylla ändamålet med verksamheten. Strategin innehåller tre fokusområden som bedöms vara av central betydelse för biblioteksverksamhetens kvalitet och utveckling:

1. Ett biblioteksväsende som är tillgängligt och relevant för alla.
2. Ett biblioteksväsende som bidrar till och följer samhällets utveckling.
3. En välfungerande nationell infrastruktur för biblioteksväsendet.

Kultur och Fritid (forts.)

Sammanfattande riskområden

Generella risker

- Kontroll över bidrag till föreningar och studieförbund
- Likvärdig tillgång till biblioteksverksamhet

Riskinventering och riskvärdering

Risker	Värdering av risk	Ansvarig nämnd	Revisionsaktivitet *)
Sjunkande resultat i grundskolan.	2,7		
Kompetensförsörjning	2,7		
Risk för att inte klara kompetensförsörjningen.	2,5		
Bristande styrning och förutsättningar vad gäller likvärdig skola	2,5		
Brister i strategisk kompetensförsörjning som försvårar rekrytering av legitimerad och behörig personal i förskola, fritidshem och skola.	2,5		
Bristande förutsättningar vad gäller att erbjuda elever i behov av särskilt stöd det särskilda stöd som de behöver till exempel i särskild undervisningsgrupp eller resursskola.	2,5		
Lägre andel behöriga lärare.	2,5		
Risk för barn i åldern 1-5 år inte är inskriven i förskolan vilket kan försvåra integration och språkinläring	2,5		
Samverkan mellan socialtjänst och skola.	2,5		

Riskinventering och riskvärdering

Risker	Värdering av risk	Ansvarig nämnd	Revisionsaktivitet *)
Integration	2,5	KS och nämnder	
Bristande internkontroll	2,4	KS och nämnder	
Cybersäkerhet	2,4	KS och nämnder	
Svårigheter att rekrytera gode män och förvaltare	2,4	Västra Mälardalens överförmyndarnämnd	
Risk för bristande arbetsmiljöarbete som leder till ohälsa och sjukdom hos de anställda.	2,3	KS och nämnder	
Kompetensutvecklingen	2,3	KS och nämnder	
Bristande styrning vad gäller huvudmannens ansvar för hela eller delar av skolväsendet	2,3	Utbildningsnämnden	
Bristande förutsättning vad gäller åtgärder för att höja måluppfyllelsen vid skolenheter med låga studieresultat	2,3	Utbildningsnämnden	Fördjupad granskning grundskolans måluppfyllelse.
Samverkan skola, socialtjänst och polisen.	2,3	Utbildningsnämnden Och Social- och arbetsmarknadsnämnden	

Riskinventering och riskvärdering

Risker	Värdering av risk	Ansvarig nämnd	Revisionsaktivitet *)
Förskolans kvalitet och stöd till föräldrar och barn i behov av särskilt stöd.	2,3	Utbildningsnämnden	
Samverkan förskola och socialtjänst.	2,3	Utbildningsnämnden Och Social- och arbetsmarknadsnämnden	
Främjande och förebyggande arbete (t ex befolknings- och gruppnivå, samhällsplanering)	2,3	KS och nämnder	
Följsamhet till regelverk (t ex smittspridning, omsorgskontakt, Vård i livets slutskede, läkemedelshantering, kontinuitet, dokumentation)	2,3	Vård- och omsorgsnämnden	

4. Bilaga nyckeltal

4. Bilaga nyckeltal

Övergripande nyckeltal - Finansiella nyckeltal

Nyckeltal	2019	2020	2021
Nettoinvesteringar, totalt kommun, kr/inv	5 823	1 513	↑ 3 570
Resultat före extraordinära poster kommunkoncernen, kr/inv	2 169	5 287	↓ 4 588
Resultat före extraordinära poster kommunen, kr/inv	1 028	3 724	↓ 2 119
Självfinansieringsgrad för kommunens investeringar, andel (%)	48,7%	329,7%	↓ 94,8%
Soliditet inkl pensionsåtag, kommunkoncern, (%)	22,1%	22,4%	↑ 24,2%
Verksamhetens nettokostnader enligt resultaträkningen kommun, kr/inv	- 59 789	- 60 010	↓ - 64 319
Soliditet inkl pensionsåtag, kommun, (%)	25,0%	32,6%	↑ 33,8%

Övergripande nyckeltal - Personal

Nyckeltal	2019	2020	2021
Medarbetarengagemang (HME) totalt kommunen – Totalindex	81,7	79,8	
Lönegap median kvinnor - median män anställda av kommunen, kr	240,0	1 596	↑ 1 736
Avgångna tillsvidareanställda under året, kommunalt anställda, andel (%)	11,3%	17,2%	↓ 8,6%
Sjukfrånvaro kommunalt anställda totalt (%)	6,1%	7,4%	↓ 7,3%

4. Bilaga nyckeltal

Barn och utbildning

Nyckeltal	2019	2020	2021
Gymnasieelever med examen inom 3 år, kommunala skolor, andel (%), avvikelse från modellberäknat värde	-0,4%	9,5%	↓ -1,0%
Kursdeltagare i kommunal vuxenutbildning i egen regi, andel (%)	99,7%	99,8%	↑ 100,0%
Kostnad komvux, kr/heltidsstuderande	50 900	56 089	↑ 70 220
Lärare (Årsarbetare) med lärarlegitimation och behörighet i minst ett ämne i gymnasieskola, kommunala skolor, andel (%)	73,0%	74,7%	↓ 73,0%
Gymnasieelever som övergått från IM till nationellt program, kommunala skolor, andel (%)	10,0%	17,0%	↓ 14,0%
Gymnasieelever som uppnått grundläggande behörighet till universitet och högskola inom 3 år, kommunala skolor, andel (%)	42,3%	57,4%	↓ 46,6%
Gymnasieelever med examen inom 3 år, kommunala skolor, andel (%)	54,1%	67,8%	↓ 55,7%
Kostnad för kommunal gymnasieskola, kr/elev	126 059	129 242	↑ 134 313
Nyinvandrade och elever med okänd bakgrund i kommunal grundskola åk. 1-9, andel (%)	7,7%	6,7%	↓ 4,8%
Elever i grundskola F-9, kommunal skola, hemkommun, andel (%)	99,0%	99,0%	↓ 96,8%
Elever vars föräldrar har eftergymnasial utbildning, åk 1-9 i kommunal	51,0%	52,0%	→ 52,0%

4. Bilaga nyckeltal

Äldreomsorg

Nyckeltal	2019	2020	2021
Brukarbedömning särskilt boende äldreomsorg - helhetssyn, andel (%)	72,0%	80,0%	
Brukarbedömning hemtjänst äldreomsorg - helhetssyn, andel (%)	91,0%	88,0%	
Invånare 80+ i särskilt boende, andel (%)	14,5%	12,3%	↓ 11,1%
Kostnad särskilt boende äldreomsorg, kr/brukare	779 843	917 627	↑ 1 079 574
Kostnad särskilt boende äldreomsorg, kr/inv 80+	142 267	151 119	↑ 168 326
Invånare 80+ med hemtjänst i ordinärt boende, andel (%)	13,2%		
Kostnad hemtjänst äldreomsorg, kr/inv 80+	38 641	39 469	↑ 47 894
Nettokostnadsavvikelse äldreomsorg, (%)	-14,2%	-15,3%	↑ -2,3%
Nettokostnadsavvikelse äldreomsorg, miljoner kronor	-28,4	-31,0	↑ -4,8
Framskrivning, förväntad andel invånare 80+ år om 5 år i kommunen, andel (%)	8,3%	9,2%	↑ 9,6%

Individ- och familjeomsorg

Nyckeltal	2019	2020	2021
Ej återaktualiserade vuxna personer med försörjningsstöd ett år efter avslutat försörjningsstöd, andel (%)	77,0%	81,0%	↑ 84,0%
Kostnad missbrukarvård vuxna, kr/inv	1 012	632,2	↑ 741,6
Antal barn och unga 0-20 år som har varit placerade på HVB-hem någon gång under året	18,0	10,0	↓ 7,0
Antal barn och unga 0-20 år som har varit placerade på familjehem någon gång under året	50,0	45,0	↑ 46,0
Kostnad barn och ungdomsvård, kr/inv	2 061	2 047	↑ 2 153
Invånare som någon gång under året erhållit ekonomiskt bistånd, andel (%) av bef.	5,7%	5,5%	↓ 4,6%
Kostnad ekonomiskt bistånd, kr/inv	1 892	2 019	↓ 1 918
Nettokostnadsavvikelse individ- och familjeomsorg, miljoner kronor	10,6	3,8	↑ 4,8
Nettokostnadsavvikelse individ- och familjeomsorg, (%)	17,6%	6,1%	↑ 7,6%

4. Bilaga nyckeltal

LSS

Nyckeltal	2019	2020	2021
Brukarbedömning daglig verksamhet LSS - Brukaren trivs alltid på sin dagliga verksamhet, andel (%)			↑ 84,2%
Brukarbedömning gruppboende LSS - Brukaren känner sig trygg med alla i personalen, andel (%)			↑ 73,3%
Invånare med insatser enl. LSS, andel (%)	0,7%	0,7%	↓ 0,6%
Personer med daglig verksamhet enligt LSS, antal/10 000 inv	32,7	33,5	↓ 26,2
Personer med personlig assistans enligt LSS, antal/10 000 inv	3,5	4,3	↓ 2,8
Personer med boende enligt LSS, andel (%) av totalt antal personer med insatser enligt LSS	39,8%	40,9%	↑ 53,7%
Nettokostnadsavvikelse LSS, (%)	-11,2%	-7,3%	↑ -5,2%
Kostnad funktionsnedsättning LSS daglig verksamhet, kr/brukare	180 348	167 106	↑ 237 270
Kostnad funktionsnedsättning LSS boende, kr/brukare	921 308	926 053	↑ 999 364
Kostnad personlig assistans enl. LSS/SFB minus ersättning från Försäkringskassan, kr/inv	958,8	1 282	↓ 1 121

kpmg.com/socialmedia

The information contained herein is of a general nature and is not intended to address the circumstances of any particular individual or entity. Although we endeavor to provide accurate and timely information, there can be no guarantee that such information is accurate as of the date it is received or that it will continue to be accurate in the future. No one should act on such information without appropriate professional advice after a thorough examination of the particular situation.

© 2022 KPMG AB, a Swedish limited liability company and a member firm of the KPMG global organization of independent member firms affiliated with KPMG International Limited, a private English company limited by guarantee. All rights reserved.

The KPMG name and logo are trademarks used under license by the independent member firms of the KPMG global organization.

Document Classification: KPMG Public